

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 8 ΤΗΛ. 30.461 || ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ || ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ || ΣΑΒΒΑΤΟ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1938

ΕΦΗΜΕΡΑ

Η ΕΛΠΙΔΑ

«Αχ! ποιος δέν ελπίζει στον κόσμο και ζεί», είπε ο ποιητής. Πραγματικά, πόσοι από μας θα μπορούσαν να ζήσουν μία μέρα, μία ώρα ακόμα μονάχα, δίχως την ελπίδα; Από τη στιγμή που σ' ένα συνάνθρωπό μας νεκρωθεί ή ικανότητα αυτή της ψυχής του, είναι άμετατρεπτα καταδικασμένος. Τίποτα δε μπορεί να τον σώσει, τίποτα δε μπορεί να του ξαναφέρει τη γεύση της ζωής στα χείλη του. Αυτή μας κάνει να υπομένουμε σε κάθε συμφορά, καθώς, μέσα από κάθε κόλαση, μάς αφήνει ένα παράθυρο ανοιχτό προς τον ουρανό των ονείρων μας.

Σήμερα, την τελευταία αυτή μέρα του χρόνου, κάνουμε δλοι μας ένα απολογισμό. Αναμετρούμε ποιές χαρές μάς έδωσε και με ποιές θλίψεις μάς πότισε ο χρόνος που φεύγει. Η πλάστιγγα, βέβαια, γέρνει πάντα προς το μέρος του κακού. Τι μ' αυτό; Τι αν κι' ο χρόνος αυτός δε μάς πρόσφερε ό,τι επιθυμήσαμε κι' ό,τι ποθήσαμε μ' όλη μας την ύπαρξη; Τι αν την ευτυχία και τη χαρά τις είδαμε να γλυστρούν ανάμεσα από τα δάχτυλά μας; Τι αν οι φίλες μας μάς απογοήτεψαν, ο έρωτας δε μάς λύτρωσε κι' οι συνάνθρωποι μας μάς πρόδωσαν; Τι αν κουρασμένοι κι' απογοητευμένοι θα φτάσουμε ως την ύστατη ώρα της τελευταίας αυτής μέρας του χρόνου; Τι, ακόμα, κι' αν δεν αντικρύσαμε στα χείλη των συνανθρώπων μας την καλωσύνη, στα μάτια τους την ελικρίνεια και δε βρήκαμε στα λόγια τους την αλήθεια; Και τέλος τι αν η βουλμία, ή ύποκρισία, ο εγωισμός, ή αγριότητα, στάλαξαν μέσα μας το φαρμάκι τους, μία κι' απομένει για όλους μας ή ελπίδα;

Ο ήλιος αύριο θα φωτίσει, βέβαια, μία μέρα όμοια μ' άλλες τις άλλες. Κι' όμως καθώς ή σημερινή μέρα είναι το θέμα που μ' αυτό μετρούμε συμβατικά τον μεγάλο αυτόν έχθρο μας, τον χρόνο, ή αύριο παρουσιάζεται σαν ένα ξεκίνημα προς ό,τι λαχταρήσαμε και το στερηθήκαμε, προς ό,τι επιδιώξαμε και μάς απόφυγε. Καθώς όλοι θα κοιτάζουμε ανάμεσα από το πρίσμα της ελπίδας τα μελλούμενα, θα ξαναυψάνουμε, για μία ώρα ή για λίγες στιγμές, τα όνειρά μας, θα ξανατάξουμε στον εαυτό μας τους μοναδικούς σκοπούς που ξεχωρίσαμε στην αγωγή της ζωής μας και θα βρούμε τη δύναμη να πιστέψουμε πάλι, πώς ή καλωσύνη, ή αγάπη και ή συμπόνια μπορούν να βασιλέψουν άπαντα στη γη. Η πικρή αμφιβολία, πώς όλα αυτά μπορεί να μην είναι παρά απάτη και ψεύμα και πώς ή μοίρα του κόσμου μας αυτού είναι σκληρή και δίχως έλεος, θα λυώσει κάτω απ' τη θέρμη της καρδιάς μας. Για μία μέρα, καθώς όλοι μάς εδγουνται την ευτυχία, οι άπαισιοδοξίες μας, οι επιπτώσεις μας, ό,τι κακό κι' έχθρικό υπάρχει για μάς, θα πάψει να μάς βασανίζει. Έτσι

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

Ψ

- Ήλιε, πατέρα, μάναμου και γιε, τρικάταρτο αγαθόμου!
Εσυ με τις καλες γυναίκεςμας στα χώματα κοιμάσαι
κι αν σπόρο εου στον άγιο κόρφοτους, κύρη δε σφεντονήσεις,¹
άδιος ο σπόρος και λωβος του άντρουσ και γιο δεν έχει η στάλα!
- 5 Εσυ'σαι η μάναμας, το αδρο θυζι που ξεχειλίζει γάλα
κι όλα τα στόματα σε καρτερουν, όλα τα χείλια ανοίγουν
αβγην αβγη στο φως να κρεμαστουν, να σε γλυκοβυζάζουν!
- 10 Ήλιε, τ'αβγα σκεπάζεις στις φωλιες με τα ζεστα φτεράσου,
χτυπας απόξω εου τα τσόφλιατους με το χρουσο ραμφίσου
και μέσαδε τ'αμέστοτα ραμφια χτυπουν κι απηλογούνται
κι αγάλια σπάζει το μεσότοιχο, κουφοβροντουν οι φλούδες
και τα πουλια στην αγκαλιάσου ορμουν, ήλιε, να τα ταγίσεις!
- 15 Εσυ'σαι ο γιος και παιζεις στα νερα, κυλιέσαι στο χορτάρι,
πεινας και κρέμεσαι στα στήδιαμας, κάνεις το γαίμα γάλα,
γιέμου, κι όπως ξυπνας τη χαραβγη και ροδοκοκινίζεις
χιλία πουλια ξυπνουν στα στήδιαμας, χιλίες κουνιούνται κούνιες!
- 20 Ήλιε, τρισήλιεμου, βαρια χαρα των πηλινων ματιώνμας,
κράταμας πάντα στην παλάμησου, ξεπούλιασέμας, Θέμου,
κι όλα τα πόδια κάμεμας φτερα κι όλο το χώμα αγέρα!
- 25 Και πάρε στη χαδούσα αγκάλησου το γέρο δοξαράμας,
μην τον αφήσεις ολομόναχο, κινήσαν τα σκουλήκια,
κινήσαν οι κρουφες στα σπλάχνατου ν'ανοίγουν πια μασέλες,
ήλιε, τα σπλάχνατου πλημύρισε και κάμε τα σκουλήκια
χιλίες χιλιάδες κόκινες χρουσες μεγάλες πεταλούδες!
- 30 Μέσα σε πλήδια λάμψη και φτερα, μεσ'σε αρμυρες αγκάλες,
καθάλα σε λεβέντη στοχασμο, κάμε να φτάσει ο Χάρος!
Σε σκλάβες ταπεινόχαρες ψυχες και σε αναντρα κεφάλια,
ας έρχεται με τις δρεπάνεστου και τις γυμνες κοκάλες
εδω ας ντραπει και νάρδει ως άρχοντας τις πόρτες να χτυπήσει,
- 35 τις πέντε ξακουστες καστρόπορτες και με μεγάλο σέβας
ό,τι στο αδρο κορμι δεν πρόφτασε με τον πολην αγώνα
να γίνει πνέμα ακράτο κι αστραπη και χάχαρο και πράξη,
όλα τα κατακάδια του κορμιου ναρδει να τα κουροσέψει!
Χάρο, κι ο δοξαρας σε γέλασε, σπατάλεψε το θιόςσου,
κι όλες της σάρκας, μάδε, τις σκουριες τις έλιοσε πρι νάρδεις,
έγιναν πνέμα και σου ξεφυγαν και δε θα βρεις να πάρεις
παρα σθητες φωτιες και κάρβουνα και σαρκοφροκαλίδια!

ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ

Το παραπάνω κομμάτι που δημοσιεύουμε είναι από την «Οδύσσεια» του Νίκου Καζαντζάκη, όπως ακριβώς τυπώθηκε και κυκλοφόρησε σε βιβλίο. Τη στοιχειοθεσία μάς παρεχώρησε εύγενικά ο έκδοτικός οίκος «Πυρσός». Το βιβλίο αυτό, που αποτελείται από 835 σελίδες με-

γάλο σχήματος, πήρε το Α' βραβείο στην εφευνη έκθεση του ελληνικού βιβλίου για την καλλιτεχνική και πρωτότυπη εμφάνισή του. Από τη δημοσίευση του παραπάνω αποσπάσματος οι άνογνωστες μας θα σηματοποιούν μία ιδέα για το πώς είναι τυπωμένο το βιβλίο αυτό.

ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 12

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ
Κ. ΑΜΑΝΤΟ

“ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ”

ΤΗΣ Κ. ΣΟΦΙΑΣ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

Μιά σειρά από καλλιτεχνικά έκτυπωμένα βιβλία στολίξει το γραφείο μου αυτές τις μέρες του τέλους του χρόνου. Θα ήθελα να γράψω για το καθένα χωριστά, προσπαθώντας να βαθμετρήσω το ψυχικό και το φιλολογικό έγώ του κάθε συγγραφέα με την αλάνθαστη διαίσθηση της αγάπης. Γιατί σ' αυτό ακολουθώ τη βαρυσήμαντη υποθήκη του Γκαίτε:

— «Όταν δέν μιλεί κανένας για τα έργα που θέλει να μιλήσει με μία μεροληψία γεμάτη αγάπη, ό,τι λέγει είναι περιττό να ειπωθεί. Χωρίς τον έθουσιασμό και την αγάπη, ή κριτική δέν είναι τίποτε άλλο, παρά μία στείρα λογοκρισία».

Το «Χρονικό μιάς πολιτείας» του Παντελή Πρεβελάκη, είναι από τα βιβλία που μεταγγίζουν μία συγκίνηση ανώτατης ποιότητας. Και τη μεταγγίζει άκέραια στον κάθε αναγνώστη, ανεξάρτητα από την αισθητική του καλλιέργεια και τη διανοητική του διαβάθμιση. Κι' ως «προερχόμενο από την καρδιά» — κατά του Μπετόβεν τη συγκινημένη ρήση— με την ευλαβική πνοή μιάς σεμνής και γαλήνιας έλεγείας «απευθύνεται στην καρδιά» εκείνων που θα το διαβάσουν και θ' ανυψωθούν στην ίδια ψυχική διάθεση του ποιητή που τόγραψε. Ομολογώ πως ανοίγοντας το θαυμαστής εμφάνισως αυτό βιβλίο, που φέρει και στην έκτύπωσή του μία ξεχωριστή σφραγίδα, είχα κάποιους ένδοξαισμούς. Φοβόμουν μήπως ο αισθητικός Πρεβελάκης με τον άπολιτισμό «της αποκλειστικής προσήλωσης στο άγνο πνεύμα», που έβλεπα να χαρακτηρίζει ως τώρα την κάθε του έκδήλωση — και που καταδικάζει έτσι επίγραμματικά ο Βαλερύ — κυριαρχήσει και σ' αυτό το δημιουργικό του έργο. Μ' από τις πρώτες σελίδες διαλύθηκε κάθε μου φόβος.

Στο «Χρονικό μιάς πολιτείας» αντικρύζουμε ένα νέο Πρεβελάκη, όλο ένστικτο κι' αυθορμητισμό, να μάς δίνει τη διαπασών του λυρισμού μιάς «Ελληνικής πρόξας πρωτόφαντης, να κατηχεί «δούσους τους πιστούς» στο μυστήριο της, ανεπίπτο κι' άφανέρωτο ως τώρα. Τον νοιώθουμε—τι χαρά!— παραδομένο ά- ανυπερέσπιστα στην έμπνευση, που τον σέρνει ήμερα κι' άρμονισμένα, σύμφωνα με την ψυχοσύνθεσή του, στον πονεμένο εύλαβικό περίπλοο της αγάπης- μίας του πολιτείας...

— «Το Ρέθυμνος είναι μία μικρή πολιτεία με έφτά ίσαμε δ' χιτά χιλιάδες ψυχές, χτισμένη γιαλό-γιαλό στο βορεινό ακροθαλάσσι της Κρήτης ανάμεσα Χανιά και Ηράκλειο. Με τ'άπλά και γραφικά αυτά λόγια, μάς εισάγει ο λυριστής του λόγου στην υποβλητικώτατη άτμοσφαιρα του έργου του, που θα μάς κρατήσει ως το τέλος μαγεμένους με τα φίλτρα μιάς ά- σύγκριτης γοητείας. Πώς μάς σέρνει ήμερα κι' άρμονικά μαζί του, στο ίδιο δακρυσιμένο

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 3)

ΛΟΓΙΟΙ ΚΑΙ ΣΟΦΟΙ

(ΜΟΝΤΕΣΚΙΕ - ΝΤΙΝΤΕΡΟ - Ζ. Ζ. ΡΟΥΣΣΩ - ΓΚΑΙΤΕ - ΠΩΛ ΒΑΛΕΡΥ - ΠΩΛ ΚΛΩΝΤΕΛ)

Υπάρχει περισσότερη καλή θέληση για συνεννόηση ανάμεσα στους λογίους και σοφούς παρά μεταξύ μαθηματικών, ζωολόγων ή γεωγράφων. Η απόσταση που χωρίζει τις επιστήμες από τις καλές τέχνες είχε κατά μεγάλην για να γεννηθούν ενδιάμεσες αμειψιότητες αμεταβίβτες.

Βέβαια θα συναντάει πάντα κανείς αντίπαλους αλλοίως και στενοχωρημένους, που ή νοσηροσύνη τους περιερίζεται από εργασία και τους έδωκε να υπάκουσαν πάντα και Σατωμπαριάν, για να καταγγέλλουν τους χριστιανούς που δεν έβλεπαν παρά ν' απουσιάζουν και δε μπορούσαν να κάνουν γέννηση παρά μόνο από κώμη, ή για να παρασταίνουν τα σπουδαστήρια της ανατομίας και της φυσικής ιστορίας ως σχολές όπου καθήγητης είχε, με το όρεξάντι στο χέρι, ο θάνατος.

Αλλά η πλειονότητα από τους ανθρώπους των γραμμάτων δεν φειδόμενοι από τον θαυμασμό τους για τους σοφούς και πελάει από τους σοφούς νικητών και νικητών της φιλοσοφίας και φιλοσοφικής προσοχής. Και χαρακτηρίζονται ένας με τον άλλον, δείχνουν ανάμεσα τους βρεθείσα εμπίστασή.

Υπάρχουν περιγραφή πνεύματων που δύσκολα προσαρμόζονται σε αυτές τις αλλοτρίες σχέσεις. Αλλά πελώριοι είναι οι άνθρωποι της επιστήμης που μένουν πιστοί στις κλασικές σπουδές, θεωρώντας τους καρπούς να τα άνθη τους σαν ένα απόδοιο αναντικατάστατο.

Σπανιότεροι είναι οι λόγιες, που ριφικινόμενοι μες στη μουσική περιοχή της επιστήμης. Δεν τους συγκρατεί η ακαταξία του Σατωμπαριάν, αλλά η συναισθητική αδυναμία των: δεν τολμούν ν' ανοίξουν ένα βιβλίο που άνοιχνε τη γλώσσα του, και ξαναγεννούν σε ένα κενό τους εγγυημένους της άμεσης. Αν αυτή η παρακμή τους είναι κενό διακόσμησις, παρηγοριούνται με το να συλλογίζονται το μερικό που τους έλαχε και που είναι το καλύτερο: την καρδιά με τις διαλείψεις της.

Μερικοί, ταμπερότεροι, δεχόμενοι την περιπέτεια και ζητούν να μνησθούν στη λατρεία της επιστήμης άρχισαν τη σπουδή της φιλοσοφίας την κατήχηση για να έχουν δικαίωμα να εφευρισθούν και να γίνουν δεκτοί στην κοινωνία των σοφών. Δείχνονται να είναι οι φτωχοί συγγενείς, γιατί υπάρχουν πατέρες και αυτές δε διακρίνεται από τις τελευταίες. Η περιέργεια τους και κάποτε η ματαιοδοξία τους δε έβρισκαν ανάπαυση παρά στην κατήχηση αυτή ή από ένα τέτοιο παρατηρητήριο έλπιζαν να κριθούν καλύτερα στη θέση του ανθρώπου άπειρου των έντων και των πραγμάτων.

Στην περιπέτεια αυτή καθένας αντίδρα με τον τρόπο του. Η προσαρμοστικότητα του καθενός είχε το κενό του, είτε ο Μπουλβαίρ. Και οι ποιητές την παρασιώχουν ελεεινά μέσα σε μια συντροφιά όπου δε ζητούν παρά την απόλαση και την αντικειμενικότητα. Οι συγγραφείς είναι άναποφύκτες, συμβουσίες που έχουν τη σφραγίδα της εποχής και των συμπλεγμένων ανθρώπων. Οδηγούνται από κάποιες συναισθητικές που είχαν στα διακόσμησις μας, δε παρακαλούσαμε χαμηλούς ανθρώπους των γραμμάτων στα επιστημονικά τους παρατραμμάτια.

Διηγούνται πως ο Μοντεσκίε, υπαρκτός της ένοργας του Μπαρντόν, κοντά στο Μπεντίν, είχε με τον τίτλο αυτό ένα στασίδι στην εκκλησία και πήγαζαν στις κυριακάτικες λειτουργίες για να συμπερωθεί με τη συνθήκη. Επαυρή μωλι του τα Στεγίγια του Βικλεϊνέλ που τα διαδέχεται κατά την Ιερουσαλήμ. Μία μέρα έβγαζε το βιβλίο του ο Λιττονόρδου του Ύψιατου των άνοιξες, αλλά το πέταξε άμεσως, τραπαλίζοντας από τα καβλαστικά σημάδια που του στέλλαν τις ασπίδες. Χωρίς άλλο είχε όπνο να υποφέρεται την εξέταση του φιλοσοφικού από καρπό τόρα δεν άνηκε

στη θρησκεία, μα στην έπιστήμη, που εντεινόμενα να την υπηρετήσουν ταπεινά. Άλλοι μάλιστα παρανοήσαν, κατανοήσαν σχεδόν να πειθεί οι πατεράδες μας τα κάρνα έλα και τίποτε δεν έφθασαν για τη δική μας όραση.

Δεν άνηξε ώστόσο στην επίδραση να σταλελθόντες από πίσω από τους σοφούς. Η έπαρξία και οι ύπερπείσεις του έδωσαν καρπό: το χτήμα του στέ Λά Μπρέντ έταν το καταρτίον του στις μέρες της χρηματικής όταν ζορίζταν από την ανάγκη, έτραξε ενά τρωπίσι στο έξερου παρά ν' απουσιάζουν και δε μπορούσαν να κάνουν γέννηση παρά μόνο από κώμη, ή για να παρασταίνουν τα σπουδαστήρια της ανατομίας και της φυσικής ιστορίας ως σχολές όπου καθήγητης είχε, με το όρεξάντι στο χέρι, ο θάνατος.

Αλλά η πλειονότητα από τους ανθρώπους των γραμμάτων δεν φειδόμενοι από τον θαυμασμό τους για τους σοφούς και πελάει από τους σοφούς νικητών και νικητών της φιλοσοφίας και φιλοσοφικής προσοχής. Και χαρακτηρίζονται ένας με τον άλλον, δείχνουν ανάμεσα τους βρεθείσα εμπίστασή.

Υπάρχουν περιγραφή πνεύματων που δύσκολα προσαρμόζονται σε αυτές τις αλλοτρίες σχέσεις. Αλλά πελώριοι είναι οι άνθρωποι της επιστήμης που μένουν πιστοί στις κλασικές σπουδές, θεωρώντας τους καρπούς να τα άνθη τους σαν ένα απόδοιο αναντικατάστατο.

Σπανιότεροι είναι οι λόγιες, που ριφικινόμενοι μες στη μουσική περιοχή της επιστήμης. Δεν τους συγκρατεί η ακαταξία του Σατωμπαριάν, αλλά η συναισθητική αδυναμία των: δεν τολμούν ν' ανοίξουν ένα βιβλίο που άνοιχνε τη γλώσσα του, και ξαναγεννούν σε ένα κενό τους εγγυημένους της άμεσης. Αν αυτή η παρακμή τους είναι κενό διακόσμησις, παρηγοριούνται με το να συλλογίζονται το μερικό που τους έλαχε και που είναι το καλύτερο: την καρδιά με τις διαλείψεις της.

Μερικοί, ταμπερότεροι, δεχόμενοι την περιπέτεια και ζητούν να μνησθούν στη λατρεία της επιστήμης άρχισαν τη σπουδή της φιλοσοφίας την κατήχηση για να έχουν δικαίωμα να εφευρισθούν και να γίνουν δεκτοί στην κοινωνία των σοφών. Δείχνονται να είναι οι φτωχοί συγγενείς, γιατί υπάρχουν πατέρες και αυτές δε διακρίνεται από τις τελευταίες. Η περιέργεια τους και κάποτε η ματαιοδοξία τους δε έβρισκαν ανάπαυση παρά στην κατήχηση αυτή ή από ένα τέτοιο παρατηρητήριο έλπιζαν να κριθούν καλύτερα στη θέση του ανθρώπου άπειρου των έντων και των πραγμάτων.

Στην περιπέτεια αυτή καθένας αντίδρα με τον τρόπο του. Η προσαρμοστικότητα του καθενός είχε το κενό του, είτε ο Μπουλβαίρ. Και οι ποιητές την παρασιώχουν ελεεινά μέσα σε μια συντροφιά όπου δε ζητούν παρά την απόλαση και την αντικειμενικότητα. Οι συγγραφείς είναι άναποφύκτες, συμβουσίες που έχουν τη σφραγίδα της εποχής και των συμπλεγμένων ανθρώπων. Οδηγούνται από κάποιες συναισθητικές που είχαν στα διακόσμησις μας, δε παρακαλούσαμε χαμηλούς ανθρώπους των γραμμάτων στα επιστημονικά τους παρατραμμάτια.

Διηγούνται πως ο Μοντεσκίε, υπαρκτός της ένοργας του Μπαρντόν, κοντά στο Μπεντίν, είχε με τον τίτλο αυτό ένα στασίδι στην εκκλησία και πήγαζαν στις κυριακάτικες λειτουργίες για να συμπερωθεί με τη συνθήκη. Επαυρή μωλι του τα Στεγίγια του Βικλεϊνέλ που τα διαδέχεται κατά την Ιερουσαλήμ. Μία μέρα έβγαζε το βιβλίο του ο Λιττονόρδου του Ύψιατου των άνοιξες, αλλά το πέταξε άμεσως, τραπαλίζοντας από τα καβλαστικά σημάδια που του στέλλαν τις ασπίδες. Χωρίς άλλο είχε όπνο να υποφέρεται την εξέταση του φιλοσοφικού από καρπό τόρα δεν άνηκε

στη θρησκεία, μα στην έπιστήμη, που εντεινόμενα να την υπηρετήσουν ταπεινά. Άλλοι μάλιστα παρανοήσαν, κατανοήσαν σχεδόν να πειθεί οι πατεράδες μας τα κάρνα έλα και τίποτε δεν έφθασαν για τη δική μας όραση.

ΜΕΤΑΦ. Κ. Γ. ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

φορά κάτι και δε μπόρεσε ποτέ να είναι να το σκεφτεί.

Ανάλογα θαύματα, όριστική τοποθέτηση της κλίμακας των επιστημονικών αξιών. Ο Κλων Μπεντίν, δε ξαναγράφει άρκετά στο έργο του Ντιντερό, δεν είναι, καθ' ύλην, ούτε μεγάλος, ούτε μικρός... Η ιδέα δεν προεκκλήεται στο άνακαλυπτόμενο γεγονός, αυτή άποτέλεσμα πραγματικής την ανακάλυψης. Ο Μοντεσκίε το είχε πει πριν από αυτόν και πολύ καλύτερα.

Αν εξετάσει κανείς το ρόλο του στη συνταγή και στην έκδοση της "Εγκυκλοπαίδειας", το επιστημονικό έργο του Ντιντερό είναι άπείρομο. Άσχετα με όλα: Στεγία φυσιολογίας, Συγγραφής για διάφορα θέματα των μαθηματικών, ή άναπτυξη του κώδικα, γενικές αρχές άκουστικής, ή "Ένταση των χορδών, ή Άντιστάση του αέρα, σχέδιο για ένα νέο άριόμιο, έλεος αυτές οι έργα, όλες οι έπιστημονικές δεν είναι παρά οι άπειρες μιας περιήγησης και πρόσκρισης φιλολατρικής. Ο Μπ. ντ' Ερβίλλυ έλεγε γι' αυτόν πως ήταν μια δούλα κίονη για έλεος της δουλής για έλεος, άκόμα και την έπιστημονική άδελφότητα προέμεινε τόσο για την έξαγωγή ενός πορίσματος, ή την άποδείξη ενός θεωρήματος έσο και για να γράψει τον "Άνεξήγητο του Ραμιά", τον "Έκασέο που πιστεύεται στην τύχη" ή τα "Γράμματα προς τη δεσποινίδα Βελάν". Άνακατέμειξε άδελφο και στον κοινού που χωρίς τους γιατρούς και τους χειρουργούς, προτεινόμενα μια συνταγή μεταξύ τους. "Μά τι, δεν άρκε να είναι κανείς άρκετός για Χριστιανούς άκόμα να έχει τριγύρω του ανθρώπους έρριμένους να μη συννενοούνται και να λογιμαχούν". Κατά έθωος άναπέσει τους γιατρούς και χειρουργούς στην συντροφιά τους. "Δεν υπάρχουν άνθρωποι που ή κοινότητα τους, να με είναι πιο ενδιάφορα από τη δική τους... άλλα μενάχα όταν είναι καλά από ύγειο". Χωρίς άμφίβολα έβρισκε κοντά τους περισσότερη έπιείκεια για την άδελφεία και τις άνομοιές του. "Δεν άρκε τίποτε το θρωμένο ή το άδιάντροπο για την έπιστήμη", άνοι το δόκτορα Μπεντίν με να εί στο "Όνειρο του ντ' Αλαμπέρ.

Μέσα στην "Ερηνεία της φύσης" του ο Ντιντερό προφήτεψε άληθινα τη σημασία και την έλευση των φυσικών επιστήμων. Μερικοί είδωσαν ο αυτόν έναν πρόδρομο του Λαβουάσιε, του Γκά, του Λαμάρ, του Ντεβίλ, είναι υπερβολική τιμή. Ένδοξαστα, άποστοτερα, για έλεος, ή έλεος άνω έλεος. Έγραψε λίγα για έλα και δεν είναι έκληκτικό που τον συναντούν σε έλεος τους όρους της έπιστήμης.

Το επιστημονικό μέρες του έργου του το άπολαμπότερο πελά έβλεπε ο αυτό έταν από τους άριότερους τίτλους του. "Όταν, φυλακισμένος στο Βενόβ, έγραψε μια παρακαλιτική άναφορά στο βασιλικό έπιτροπο, δε έβρισκε καλύτερη έπιχειρήματα από την επιστημονική δραστηριότητα του: "Χρησιμοποίησα τρία χρόνια στο λέζινο Ιατρικής. Έδημοσίεψα έπειτα τα "Δοκίμια" πάνω σε διάφορα μαθηματικά προβλήματα. Έδωσα μια έκδοση του μουσικού συστήματος του κ. Ρομιά στις μελέτες του άδελφου Ντεντάν, άναφέροντας πολλά κομμάτια της έργου μου..."

Μ' αυτό, ο Ντιντερό κατάφερε να πεί πέρουν μια πένα, χαρτί και βιβλίο. Η βασιλική δικαιοσύνη έγραψε ο αυτόν δεν παύθηκε έρασιτέγνη απλαχώνιστη απ' έσο δε φανταζαν άπάντων στο Λαβουάσιε ή άπανταστική δικαιοσύνη.

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΕΡΧΟΜΕΝΟ)

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΣΤΕ ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΣΑΣ

Η καινοβόρια φωτογραφική συστήματα Boulliot έξασφαλίζει άπολύτη έπιτυχία στη φωτογράφιση και των πιο άνηλικτων υπεμεθών. ΦΩΤΟ-ΡΑΔΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΝΝ

"ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ,"

ΤΗΣ ΚΑΣ ΣΟΦΙΑΣ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

αγάπη του τη χαμένη πολιτεία. προσκύνω! Η νιώθω με δική μου, ψυχικά κοντά μου, την άρχοντική πολιτεία, παραδομένη στο έκστατικό μεθύσι μιας νοσταλγίας άμετρης και μιας αγιάτρευτης θλίψης. Μεθύσι της ψυχής, μα και του νοού μα, ή όποιαγέμνο στη "δυναστεία" του λόγου αυτού, εινε δικό του κτήμα. Με το αυτό πρωτόφαντου ο άρμονικό ξετύλιγμα. Ρέει, κυματίζει άπολά σε ρυθμικό κυματισμό, το διάφανο ποτάμι, που καθρεφτίζει κάθε άμορφία στο πέρασμά του, φαερώνοντας κάθε μουσικά άνεπάρτα και παρθένα. Κάποτε, το άρμονικό ποτάμι θερνεί, γίνεται χειμαρρός όρμητικός, τρικυμιστός. Άντερα γοαλνεί πάλι ο ένα νεύμα της πονεμένης μορφής, που έπισκοπεί, όσορτη και παντοδύναμη, όλα τα περασμένα.

Τι είναι, στη βαθύτερη ούσια του, αυτό το "Χρονικό μιας πολιτείας"; Μυθιστορία, το τιτλοφορεί ο συγγραφέας, μα ο τίτλος αυτός δεν δικαιολογεί από την ίδιουσοστάση, ούτε από τη φόρμα του έργου, την πρωτόφαντη στη νεοελληνική λογοτεχνία. Θά μπορούσα να το χαρακτηρίσω μορφολογικά ως ένα συμφωνικό ποίημα σε κυκλική φόρμα. Ο λόγος ό λυρικός έχει τόσα κοινά γνωρίσματα με τη μουσική σύνθεση, όστε ο χαρακτηρισμός μου αυτός δεν είναι παρακινδυνευμένη. Στο "Χρονικό" αυτό το Πρεβελάκη δεν βρισκομε ούτε την καθιερωμένη σύνθεση χαρακτήρων, ούτε την άπομονωστική των προσώπων μιας μυθιστορίας. Μά όστε ύποθεση είναι με τις άναπόφευκτες δραματικές συγκρούσεις της και της τελικής της λύση, δεν έρχεται έδω να ταράξει τη θαυμαστική όμοιογένεια του λυρικού αυτού λόγου. Είναι μια άφηγητική άγνότατη στη δημιουργική της διατύπωση, που ξετυλίγεται άβλαστα, όποβλητική από όραμα, με τη βαμνη όποκρούση του μουσικώτατου ύφους του συγγραφέα. Η αναλυτική μέθοδος που ξεχωρίζει κάθε μορφή ζωής στην άναβίωση της πολιτείας του Ρεθέμνου, παρασιώζει από την κάθε την μεριά και την πολυπλευρη ευσταθισιά του άνιστορητή του. Ο Προσπερ Μερμίδ δεν ζωγράφισε πιστότερα την Κορσίση ή άριστογραμματικά διηγημάτα του. Μά ο ύποδειγματικός αυτός συγγραφέας ήταν τόσο άποκλειστικός στον αντιπερισπασμό του! Έδω δεν συμβαίνει το ίδιο με το ζωγραφισμένο των όποβλητικών τόπων της Κρήτης και την ψυχογράφιση των άνιδεων και των κληρών ανθρώπων της Κρητικής πολιτείας. Ο έντονος ύποκειμενισμός του Πρεβελάκη, ο θερμός ψυχισμός του, κρυμμένος βαθεία μέσα στο λειτουργικό αυτό κείμενο, ρυθμίζει την έσοτερη ζωή της όμοδικής διήγησης, που πλέκει τόσο φυσικά μα και τόσο πέρηχνα τα όδύματα της, για να αιχμαλωτίσει μέσα τους την ψυχή του ή άπανταστική δικαιοσύνη.

Το "Χρονικό" αυτό το Πρεβελάκη έπειρα κατά πόμο κάθε όριο ήθογραφίας. Οι μάρες των ανθρώπων του Ρεθέμνου, πότε φανταζόταν από μακριά με την προοπτική μιας πλατύτατης fresque, πότε ζούν και πόλλωντα κοντά μας με τη δόνηση μιας έντονης ζωής. Οι άναπαρασάσεις των φυσικών τόπων, οι θαλασσογραφίες, είναι ένα πόλλυμα μεγαλόπρεπο, που άφίνει μια προέκταση ή ένα περιόριο στη φαντασία για να δραματίζεται τα περασμένα και τα τωρινά, θαυμαστά συμταριασμένα στο φυσικό τους πλαίσιο. Περιγράφει γεμάτες φαντασία, μα και φωτογραφικές στυμιότυπα άλαστοντα, παρμένα από την ιστορική προσματικότητα όπος κι από το έστύλιγμα της καθημερινής ζωής.

Το "Χρονικό" μιας πολιτείας μοιάζει ή έπιλοφυρική διήγηση τρουβαδούρου ή Κρητικού παραμυθά, που σέρνει από τον Μεσοίωνα τη γενιά του. Η άπολλός από μάς, θά τοσάλαθός και το ήρωικό στοιχείο που της διέπει, φαερώνει τις έκλεκτικές συγγένειες του Πρεβελάκη με προνομίους προγονώσθη. Πολλές νουβέλλες θά βγαίνουν άκέραιες κι άστοπελες άπ' αυτό το "Χρονικό". Η άπολλός του έμφορσθη στην τραγική όπτασία του συμβολικού χαρακτήρα, που το ροφήει ή όμομος, το έξασπασμα του λυρισμού του, που άντικόβει την έπιβλητική και περιγράφει στωικότητα της συνολικής διήγησης, κι άπάνω απ' όλα, ή βαθυτογάστη και όσοβαρη γαλήνη που χαρακτηρίζει την κάθε πενιά του, φαερώνοντας πέραιο το έγώ του Ποιητή, που άνασταίνει με την

δραματικώτατη μεταλλάντα, θαυμαστά ίστορημένη στην όλοκληρωσική της σαν σύμβολο και σαν φανταστικός όθλος, που κρέμασμα του μινάρει. Ο τραγικός χωρισμός των Τούρκων από την Έλληνική πατρίδα τους, που φέρνει την ανατριχίλα των μεγάλων στυγιών που γράφει με το κοντύλι της "Ιστορίας ή Μοίρα. Και τέλος ή Ιστορία της Φατιμέ-Όρνάν, που θάκανε την τύχη του κάθε νεού νουβελίστα.

Το κεφάλαιο των "Άγιόγραφων" με το μουσικικό βυζαντινισμό του, γοατίζει την ψυχή σε μια δέηση γεμάτη γλυκειά άγώνια... Άπό τη ζωγραφική μεταγυρίζεται στο λόγο ή ύπεροσία συγκίνησης μιας ύπεροσίας τέχνης, τόσο γνοήριμη ψυχικά σε όσους βύθισαν τη σκέψη τους και την αίσθηση στα θαμιά χροσφία και τα πολυκαιρισμένα τέμπελα των βυζαντινων ναών. Ή άναφορά άκόμα έδω το πλήθος των έντυπώσεων που πολιορούν τον άναγνώστη στο διάβασμα του "Χρονικού", το γράμματι άπολλομυ με την γενεαλογική άπολη φραστική του - σημείο ψυχικών καιρών - το βάσιωμα των λεβεντοκόρομων και λεβεντοψυχων Κρητικών, που προβάλλουν ζωντανά άνάγλυφα, άποέρχα σμιλεμένοι, τις θεωρίες των καματερών παράδοων έπίπου στις όλόδροσες άμμοιδίες, κι άπάνω απ' όλα, την πρωτόφαντη αυτή διαλεκτική, πρόνομο άναφοίρετο και όσημα καταπέθεν το Ποιητή, που άνασταίνει με τη γλώσσα του όσο και με την πνοή του την άρχοντοέξασπηση πολιτεία.

Το "Χρονικό" τελειώνει σαν μουσική έλεγεία ύπεροσία συντομισμένη. Μέσα όμως στη θρηνητική του στάση με τα κλεισμένα φτερά - τη στάση της "Νύχτας" του Μιχαηλάγγελου έπάνω στον τάφο των Μεδίκων - νουβείζει τον Ποιητή ν' αναγαλλιάζει όλόκληρος από το ύπεροσίο σκίρτημα της όλοκληρωτικής άναδημιουργίας ένο χαμένου κόσμου, που έταξέ στον έαυτό του ν' άναστήσει, και που τον άναστήσει.

ΣΟΦΙΑ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

Η ΕΛΠΙΔΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 1)

θά άνακαλύψουμε, μέσα στον ίδιο τον έαυτό μας, άρετες που τις νομίζαμε χαμένες από καιρό. Θά βρούμε πός είμαστε άκόμα ίκανοί να εύχόμαστε τη χαρά στο διπλόνο μας, να συμπεροσούμε και να χοιμοελάσουμε κάπως πιο άληθινά. "Έπειτα, βέβαια, οι μέρες θά κληθούν. Μέσα στον άκεσνο του Χρόνου θα διαβούν ή μια πίσω από την άλλη, σιωπηλές, άδιόφαντες, άταρκες. Μαζί μ' αυτές θά βυθιστεί πάνω από τις φτωγές ανθρώπινες ύπαρξεις, το ίδιο κομψή κι άδιόφανη ή Ειμαρμένη. Άλλους, τους πιο πόλλους από μάς, θά τοσάλαθός και το ήρωικό στοιχείο που της διέπει, φαερώνει τις έκλεκτικές συγγένειες του Πρεβελάκη με προνομίους προγονώσθη. Πολλές νουβέλλες θά βγαίνουν άκέραιες κι άστοπελες άπ' αυτό το "Χρονικό". Η άπολλός του έμφορσθη στην τραγική όπτασία του συμβολικού χαρακτήρα, που το ροφήει ή όμομος, το έξασπασμα του λυρισμού του, που άντικόβει την έπιβλητική και περιγράφει στωικότητα της συνολικής διήγησης, κι άπάνω απ' όλα, ή βαθυτογάστη και όσοβαρη γαλήνη που χαρακτηρίζει την κάθε πενιά του, φαερώνοντας πέραιο το έγώ του Ποιητή, που άνασταίνει με την

δραματικώτατη μεταλλάντα, θαυμαστά ίστορημένη στην όλοκληρωσική της σαν σύμβολο και σαν φανταστικός όθλος, που κρέμασμα του μινάρει. Ο τραγικός χωρισμός των Τούρκων από την Έλληνική πατρίδα τους, που φέρνει την ανατριχίλα των μεγάλων στυγιών που γράφει με το κοντύλι της "Ιστορίας ή Μοίρα. Και τέλος ή Ιστορία της Φατιμέ-Όρνάν, που θάκανε την τύχη του κάθε νεού νουβελίστα.

Το κεφάλαιο των "Άγιόγραφων" με το μουσικικό βυζαντινισμό του, γοατίζει την ψυχή σε μια δέηση γεμάτη γλυκειά άγώνια... Άπό τη ζωγραφική μεταγυρίζεται στο λόγο ή ύπεροσία συγκίνησης μιας ύπεροσίας τέχνης, τόσο γνοήριμη ψυχικά σε όσους βύθισαν τη σκέψη τους και την αίσθηση στα θαμιά χροσφία και τα πολυκαιρισμένα τέμπελα των βυζαντινων ναών. Ή άναφορά άκόμα έδω το πλήθος των έντυπώσεων που πολιορούν τον άναγνώστη στο διάβασμα του "Χρονικού", το γράμματι άπολλομυ με την γενεαλογική άπολη φραστική του - σημείο ψυχικών καιρών - το βάσιωμα των λεβεντοκόρομων και λεβεντοψυχων Κρητικών, που προβάλλουν ζωντανά άνάγλυφα, άποέρχα σμιλεμένοι, τις θεωρίες των καματερών παράδοων έπίπου στις όλόδροσες άμμοιδίες, κι άπάνω απ' όλα, την πρωτόφαντη αυτή διαλεκτική, πρόνομο άναφοίρετο και όσημα καταπέθεν το Ποιητή, που άνασταίνει με τη γλώσσα του όσο και με την πνοή του την άρχοντοέξασπηση πολιτεία.

Το "Χρονικό" τελειώνει σαν μουσική έλεγεία ύπεροσία συντομισμένη. Μέσα όμως στη θρηνητική του στάση με τα κλεισμένα φτερά - τη στάση της "Νύχτας" του Μιχαηλάγγελου έπάνω στον τάφο των Μεδίκων - νουβείζει τον Ποιητή ν' αναγαλλιάζει όλόκληρος από το ύπεροσίο σκίρτημα της όλοκληρωτικής άναδημιουργίας ένο χαμένου κόσμου, που έταξέ στον έαυτό του ν' άναστήσει, και που τον άναστήσει.

ΣΟΦΙΑ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

ΑΠΟ ΤΙΣ "ΕΥΘΥΜΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ,"

Μέσ στού πάρκου το μεγάλο συντριβάνι ένας Σειληνός έκάς άπ' τ' ουρανού την ποσελάνη κάνα καταπέθεν το Ποιητή, που άνασταίνει με τη γλώσσα του όσο και με την πνοή του την άρχοντοέξασπηση πολιτεία.

—Γένος όθλιο κι έφήμερο του ανθρώπου δ, γιοι του τυχαίου και του κόπου... του νερού το κελάϊδιμα, βαρείς μέσα άπ' τ' άνοιχτά του σκέλια τραγουδάει όλημερίς.

Ξεκαρδίζεται στα γέλια βλέποντας της γής τους δυνατούς και ακαράνη χλίες φάρες στους ύνητούς.

Ένας έφηβος μπροστά του πήγε να σταθεί με το βλέμμα του άφοβο σταυθί — σαν Οιδίποδος στις Σφιγγας το άνιγμα μπροστά — του Διδύμου το σύντροφο ροτά: — "Τό θυμάσαι, τί είπες, κάποτε, στο Μίδα; πός το όπερτατο γιο το θητό αγαθό είναι νάσαι στις άναπορείες το βυθό; Τόλγες στ' άστεία, τότε, για στα σοβάρια;..."

Ξάφνου από μι' άχτίδα ή μορφή του Σειληνού φωτίζεται φαϊδρά — (δ θεοί! τούτος γυρενεί την άπολύτην άλήθεια. Τί παιδί! να ζήταει να δεί με θητό μάτια της Μέδοσας την κόρη!). Λέει: — "Πόθ έλεις να θυμάσαι ποιά έλα, τότε, γνώμη; Μά έτσι νέος και να σε τρώει ή σκέψη άντι να ζεις! Έλα να σε μάθω, έγω, να τραγουδείς. Θά σου δείξω την άλήθεια ποδ να με στα παραμυθία. Δές την, τώρα παιχνιδίζει με το ψέμα στο νερό. Πές μου άν την έχεις όρμεις στών χρωμάτων το χορό; (Σιαπιλός ο νέος προσμένει, ξάφνου, ή μύση να του φέξει σαν καμπάνα να τον κρούσει έντός του ή τελευταία λέξη)

Και πολύχρομο σά σκάλες από κρύσταλλα, ήχηρά του συντριβανιού το γέλιο, άκούει, που άδιάκοπα γλυστράει ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗ

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ

"Η πλήξη έγκαταστάθηκε με διάκριση πολλή κι έτσι όπως βρέχει συνεχώς με το ρυθμό του "Οχτώβρη" πένθος ή έαυτός μου κι άγρυπνος μένει ν' άναπολεί το ποδ χε κι ανάζητά λέξες μάτια για να τώρει..."

"Όλα νευθίκαμε χωρίς στο πέθος το βαθύ και δεν περνούν πιά οι έρωστές στο νοτιώμενο δρόμο — ή σκέψη κλαίει για τα παλιά, γι' αυτό ποχαι χασθ κι ή όμηση λινοθυμά με μουσικό ένα τρώμο..."

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Σ. ΜΑΡΑΝΤΟΣ

Ο Μοντεσκίε.

(1) Τίτλος και όρος ενός φιλοσοφικού μυστηριώδους του (Ζ.Μ.).

ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ ΚΑΙ Ο ΗΡΩΪΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΛΥΚ ΝΤΥΡΤΑΙΝ

Στη σειρά των εξαιρετικών συνεργασιών, που την αποκλειστικότητα τους έχουν εξασφαλίσει...

Ο Κάρελ Τσάπεκ

Ο Κάρελ Τσάπεκ γεννήθηκε στην Βοημία το 1890. Σπούδασε...

1927, απ' την αρχή της κρίσης. Τό γκρέμιμα έφασε την ανθρωπότητα...

Αυτή η συμφωνία, οι τινάχμοι, τα συντριπτικά θέματα, βρισκονται σε ένα έργο του Κάρελ Τσάπεκ...

Το κύριο θέμα του είναι το ίδιο που και η ανειδίγηστος υποβάλλει στον καθένα μας...

Απ' τον καιρό που μαζί με την αυτοκρατορία της Ρώμης κατακλύσαν η ρωμαϊκή αντίληψη...

2027, απ' την αρχή της κρίσης. Τό γκρέμιμα έφασε την ανθρωπότητα...

Αυτή η συμφωνία, οι τινάχμοι, τα συντριπτικά θέματα, βρισκονται σε ένα έργο του Κάρελ Τσάπεκ...

Το κύριο θέμα του είναι το ίδιο που και η ανειδίγηστος υποβάλλει στον καθένα μας...

Απ' τον καιρό που μαζί με την αυτοκρατορία της Ρώμης κατακλύσαν η ρωμαϊκή αντίληψη...

Απ' τον καιρό που μαζί με την αυτοκρατορία της Ρώμης κατακλύσαν η ρωμαϊκή αντίληψη...

Ο Λύκ Ντυρταίν

Ο ένας κι ο άλλος είναι ζων τον δρίζοντα. Και τα δύο θαυμάσια ζωγραφισμένοι...

ΜΠΡΥΝ, του Φρανσουά ντε Ρουβέρτου...

Ο κ. Φρανσουά ντε Ρουβέρτου είχε την άρια πρωτοτυπία να φανταστεί...

Τι απαντάει σ' αυτό το ποτέρας και τα παιδιά; Ο πρώτος μουρμουρίζει: «Ναι, οι άνθρωποι πεθαίνουν πάντα για κάτι...

Κι' ο γιατρός κι' ο αεροπόρος, συμφωνούν, άναπολόντας τις αγωνίες τους...

Κι' όμως, ο παπούς, ποδίζεις ελπί τη ζωή του μέσα στη γαλήνη...

Φίλοι, σηκώστε τ'α σκεπασμένα απ' τον δρίζοντα που σ'αφ κρούουν τη θέα!

Κυτάχτε την Ευρώπη και τον κόσμο...

Καρδιά μας, φτωχή καρδιά μας...

Η τέχνη του κ. Ζωρζ Μιλόντ θα γοητεύει άσφαλώς τον Ηρό Μπουρζέ...

Ο ένας κι' ο άλλος είναι ζων τον δρίζοντα. Και τα δύο θαυμάσια ζωγραφισμένοι...

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ Κ' ΟΙ ΛΑΟΙ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

ΜΠΡΥΝ, του Φρανσουά ντε Ρουβέρτου...

Ο κ. Φρανσουά ντε Ρουβέρτου είχε την άρια πρωτοτυπία να φανταστεί...

Τι απαντάει σ' αυτό το ποτέρας και τα παιδιά; Ο πρώτος μουρμουρίζει: «Ναι, οι άνθρωποι πεθαίνουν πάντα για κάτι...

Κι' ο γιατρός κι' ο αεροπόρος, συμφωνούν, άναπολόντας τις αγωνίες τους...

Κι' όμως, ο παπούς, ποδίζεις ελπί τη ζωή του μέσα στη γαλήνη...

Φίλοι, σηκώστε τ'α σκεπασμένα απ' τον δρίζοντα που σ'αφ κρούουν τη θέα!

Κυτάχτε την Ευρώπη και τον κόσμο...

Καρδιά μας, φτωχή καρδιά μας...

Η τέχνη του κ. Ζωρζ Μιλόντ θα γοητεύει άσφαλώς τον Ηρό Μπουρζέ...

Ο ένας κι' ο άλλος είναι ζων τον δρίζοντα. Και τα δύο θαυμάσια ζωγραφισμένοι...

ΜΠΡΥΝ, του Φρανσουά ντε Ρουβέρτου...

Ο κ. Φρανσουά ντε Ρουβέρτου είχε την άρια πρωτοτυπία να φανταστεί...

Τι απαντάει σ' αυτό το ποτέρας και τα παιδιά; Ο πρώτος μουρμουρίζει: «Ναι, οι άνθρωποι πεθαίνουν πάντα για κάτι...

Κι' ο γιατρός κι' ο αεροπόρος, συμφωνούν, άναπολόντας τις αγωνίες τους...

Κι' όμως, ο παπούς, ποδίζεις ελπί τη ζωή του μέσα στη γαλήνη...

Φίλοι, σηκώστε τ'α σκεπασμένα απ' τον δρίζοντα που σ'αφ κρούουν τη θέα!

Κυτάχτε την Ευρώπη και τον κόσμο...

Καρδιά μας, φτωχή καρδιά μας...

Η τέχνη του κ. Ζωρζ Μιλόντ θα γοητεύει άσφαλώς τον Ηρό Μπουρζέ...

Ο ένας κι' ο άλλος είναι ζων τον δρίζοντα. Και τα δύο θαυμάσια ζωγραφισμένοι...

ΜΠΡΥΝ, του Φρανσουά ντε Ρουβέρτου...

Ο κ. Φρανσουά ντε Ρουβέρτου είχε την άρια πρωτοτυπία να φανταστεί...

Τι απαντάει σ' αυτό το ποτέρας και τα παιδιά; Ο πρώτος μουρμουρίζει: «Ναι, οι άνθρωποι πεθαίνουν πάντα για κάτι...

Κι' ο γιατρός κι' ο αεροπόρος, συμφωνούν, άναπολόντας τις αγωνίες τους...

Κι' όμως, ο παπούς, ποδίζεις ελπί τη ζωή του μέσα στη γαλήνη...

Φίλοι, σηκώστε τ'α σκεπασμένα απ' τον δρίζοντα που σ'αφ κρούουν τη θέα!

Κυτάχτε την Ευρώπη και τον κόσμο...

Καρδιά μας, φτωχή καρδιά μας...

Η τέχνη του κ. Ζωρζ Μιλόντ θα γοητεύει άσφαλώς τον Ηρό Μπουρζέ...

Ο ένας κι' ο άλλος είναι ζων τον δρίζοντα. Και τα δύο θαυμάσια ζωγραφισμένοι...

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΣ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Αγαπητέ μου Φωτιάδη, Στο «Ελεύθερο Βήμα» της 25 Δεκεμβρίου...

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

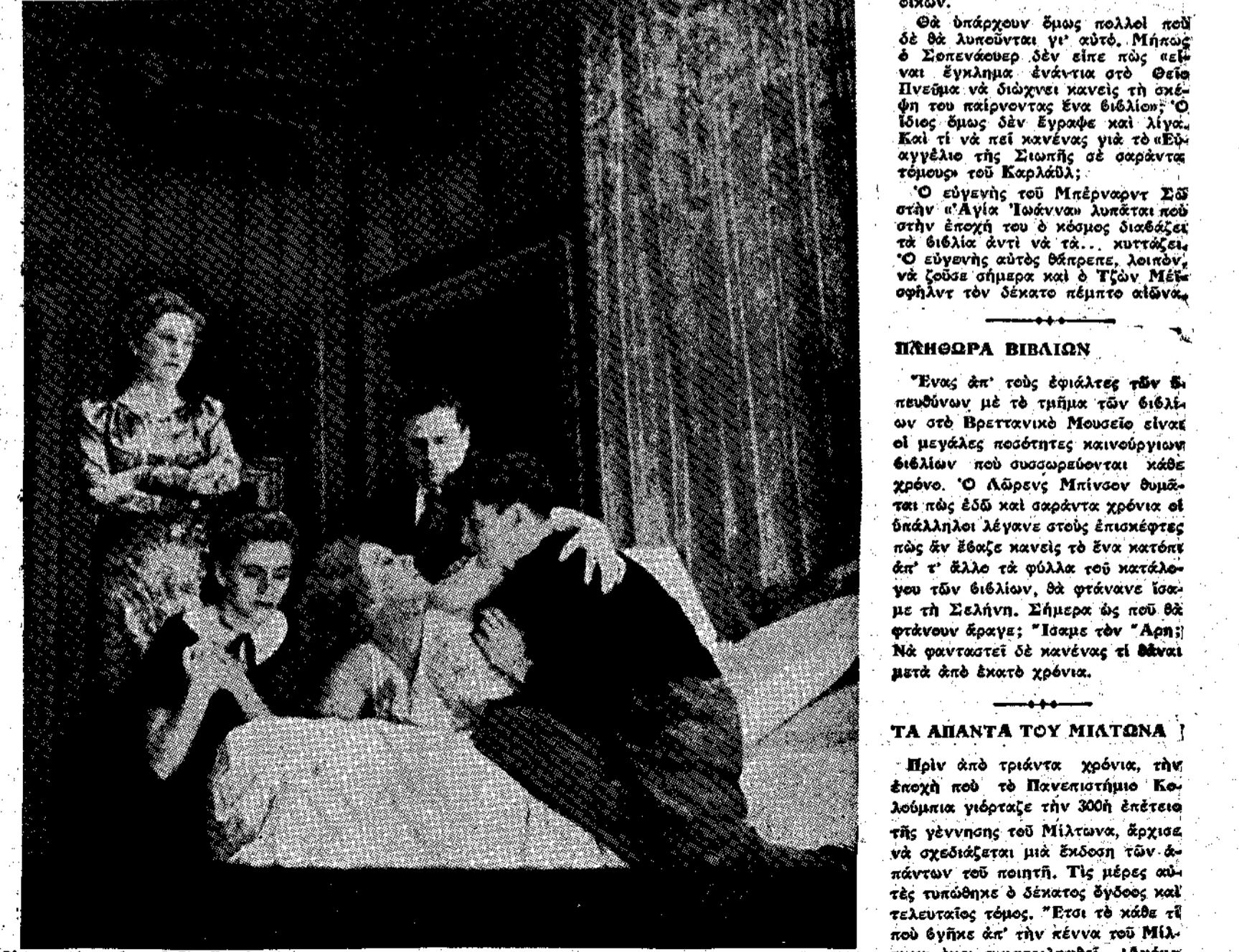
ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΣ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Αγαπητέ μου Φωτιάδη, Στο «Ελεύθερο Βήμα» της 25 Δεκεμβρίου...

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΚΑΙ ΤΕΛΟΣ ΕΝΟΣ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

Αγαπητέ μου Φωτιάδη, Στο «Ελεύθερο Βήμα» της 25 Δεκεμβρίου...

Οι «πρωτοί γονείς» του Ζαν Κοκτώ...

ΟΙ ΓΙΟΙ ΤΟΥ ΒΑΓΚ-ΛΟΥΓΚ

ΤΗΣ ΠΕΡΛ ΜΠΑΚ (ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΡ 1938)

ΜΕΤΑΦΡ. Κ. ΙΩΝΑ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

3

Είχαν πρέσει πια να πούν στους δυο μεγαλύτερους πούς ήρθε ο μικρός αδελφός τους κι αυτοί φέσανε χωρίς να ξέρουν πώς να τον υποδεχτούν, με σεβασμό, ή σαν νεότερο αδελφό που τους άκουσε απ' το σπίτι. Ωστόσο, σαν τον είδανε έτσι ντυμένο και τους τρεπότερος άκουσε στρατούτσες ακίνητους πίσω του, στις διαταγές του, έσπευσαν να γίνουν ευγενικοί και μάλιστα τόσο ευγενικοί όσο δεν θα ήταν απεναντί και σ' έναν ξένο άδικο. Υποκλίθηκαν κι έναν βαθύ στενωπό και καθώς περπατούσε στην περίπτωση, ο Βάγκ ο Γ' απάντησε με τον ίδιο τρόπο, κίτταξε δεξιά κι αριστερά, και ρώτησε:

— Πού είναι ο πατέρας μου; Τότε οι δυο άλλοι τον οδήγησαν στην εσωτερική αυλή, όπου ο Βάγκ-Λούγκ αναπαύονταν μέσα στο φερέτρο που με τα πορφύλεμα στολισμένα. Ο Βάγκ ο Γ' πρόσταξε τους στρατούτσες του να μείνουν απ' έξω και μπήκε μόνος του. Όταν ή «Ανθος Άγλαδιός» άκουσε τον θόρυβο που κάνανε οι μπότες του στο πλακόστρωτο, έφριξε ένα βλέμμα για να δει ποιος έρχεται, και βλέποντας τον έντονο γρήγορα το πρόσωπό της προς τον τσίκο. Μα ο Βάγκ ο Γ' δεν άφησε το φόλο να βαρύνει την ελπίδα ή την αναγνώριση. Υποκλίθηκε μπροστά στο φερέτρο κι αφού φέσσε τα πένθιμα ρούχα που τον είχαν τυλίξει, άνοιξε δυο κεινοίρια και παράγγειλε κι άλλα φαγητά για να τα προσφέρει θυσία μπροστά στο φερέτρο του πατέρα του. Όταν όλα αυτά τελειώσαν, έκανε τρεις μετανοίες, καθώς απαιτούσε η έθιμοσύνη και φώναξε:

— Άγ πατέρα μου! Ωστόσο ή «Ανθος Άγλαδιός» κρατούσε το κεφάλι της επίμονα γυρισμένη προς τον τσίκο και δεν αποτόνησε ούτε μία φορά να δει τι γινόταν. Όταν ο Βάγκ ο Γ' έκανε το καθήκον του, σηκώθηκε και είπε με ζωηρό και ξερό τόνο:

— Άς άρπάσει, λοιπόν, ή τελευταία, ένα δόλο έτοιμα.

Τότε συνέβηκε ένα πράγμα πολύ λίγο γνωστό στους θόρυβους και τόσο φωνάκια και το πλήθος φώναζε ανυπόμονα, τώρα κυριαρχούσε πίσω και όποια. Φαίνεται πως μοναχά ή παρουσία του Βάγκ του Γ' και των τεσσάρων άπολιτών στρατούτσων, είχε καταφέρει αυτό το θαύμα, γιατί ακόμα και όταν οι βοατζίτοι άρχισαν πάλι να παραπονούσαντα σπών Βάγκ των μεγαλύτερο, έφρασε να συγκρατήσει τα φρυδά του και να τους κίτταζε κατάματα ο Βάγκ ο Γ' για να γλυκάνει αμέσως ή φωνή τους. Τότε τους είπε:

— Κάντε τη δουλειά σας και νύστε σίγουροι πως θα σάς μεταχειριστώ με δικαιοσύνη, εδώ σ' αυτό το σπίτι.

Κι αυτοί σώπασαν κι έφυγαν ευχαριστημένοι, σάμπως οι στρατούτσες και τα ντουφέκια να εξασκουθούν πάνω τους μια μαγική έπιδραση.

Σε λίγο όλα ήταν έτοιμα. Οι βοατζίτοι σήκωσαν το φερέτρο και πέσανον κάτω από τις πένθιμες διακοσμήσεις κι από τα δέντρα του κήπου. Μπροστά ή γρατσοίνα γυναίκα του Βάγκ που ποροζύονταν για την ψυχή του Βάγκ-Λούγκ, όπου είχαν βάλει

Γ. ΣΒΟΡΑΝΟΥ

«Ανθος Λατού». Τραβούσε τά μαλλά της και φοβοκοιμήνη ή μάλλον κάποιον άπορο μοναχίλι, σκούτσε κάθε τόσο τα μάτια της φωνάζοντας γοερά:

— Άχι! ο καλός μου αφέντης και προστάτης έφυγε! Άχι έφυγε!

Και σ' όλο το διάστημα του δρόμου οι άνθρωποι τρέγανε και σπρώγγονταν για να δούνε τον Βάγκ-Λούγκ για τελευταία φορά, θα έπεφτε το μάτι τους στην φωνάκια που δούλευε μοιρολογίζοντας επιδοκιμαστικά:

— Να μια γυναίκα καθώς πρέπει, που λυπάται πραγματικά για τον άντρα που έγασε.

«Όσο για τις γυναίκες των γιών του Βάγκ-Λούγκ, έκινε κλαίονα κάθε μία σύμφωνα με τη φύση της. Η γυναίκα του Βάγκ του προσβύτερου έκλαιγε όσο έπρεπε, σκουπιζοντας από καιρό σε καιρό τα μάτια της, γιατί δεν ήταν και σωστό να κλαίει όσο ή «Ανθος Λατού». Η παλακίδα, που ο σύζυγός της είχε βρατάξει σήκωναν το φερέτρο και πέσανον κάτω από τις πένθιμες διακοσμήσεις κι από τα δέντρα του κήπου. Μπροστά ή γρατσοίνα γυναίκα του Βάγκ που ποροζύονταν για την ψυχή του Βάγκ-Λούγκ, όπου είχαν βάλει

τις πολλές σκουτούδες. Άδεια λοιπόν την «Ανθος Άγλαδιός» και να κάνει όπως ήθελε.

Αυτή πήρε την Άδωα και την πήγαινε στο σπίτι όπου είχε περιπατήσει τον Βάγκ-Λούγκ στα γεροντικά του. Και ζούσε εκεί, φροντίζοντας την Άδωα, χωρίς σ' άμα ακριβώς να ποτε περισορό από τον τάφο του Βάγκ-Λούγκ.

Μα, γιατί ήταν ή μόνη που έπαινούσαν σ' όλη την τάφο του. Η «Ανθος Λατού» κι αν ήγνανε κομμάτι φορά, δεν ήταν παρά στις σπάνιες έκλειες περισορές που μια γυναίκα δε μπορεί να κάνει, άλλους και

στιζε πολλές σκουτούδες. Άδεια λοιπόν την «Ανθος Άγλαδιός» και να κάνει όπως ήθελε.

Αυτή πήρε την Άδωα και την πήγαινε στο σπίτι όπου είχε περιπατήσει τον Βάγκ-Λούγκ στα γεροντικά του. Και ζούσε εκεί, φροντίζοντας την Άδωα, χωρίς σ' άμα ακριβώς να ποτε περισορό από τον τάφο του Βάγκ-Λούγκ.

Μα, γιατί ήταν ή μόνη που έπαινούσαν σ' όλη την τάφο του. Η «Ανθος Λατού» κι αν ήγνανε κομμάτι φορά, δεν ήταν παρά στις σπάνιες έκλειες περισορές που μια γυναίκα δε μπορεί να κάνει, άλλους και

πρέπει να πάει στον τάφο του άνδρος της. Αλλάγε όμως πάντα τέτοιες φορές, που ο κόσμος δλος να είναι έξω, έτσι ώστε να φαίνεται πως είναι το καθήκον της. Ένώ ή «Ανθος Άγλαδιός» πήγαινε συχνά και κρυφά. Κάθε φορά που αισθανότανε την καρδιά της λυπημένη και μοναχική και σαν δεν ήταν κοινές γύρω, γιατί ή νύχτα ο περισσότερο είναι στα σπίτια τους και κοιμούνται, έπαρνε την Άδωα από το γέρι και πήγαιναν. Δεν έκλαιγε δυνατά, άκουμποσε μοναχά το κεφάλι της στην πλάκα και καμιά φορά έκλαιγε και λιγάκι, δεν άκούγονταν όμως τίποτε άλλο από ένα μοιρολογίζονα:

«Άγ αφέντη μου και πατέρα, μοναδική μου πατέρα!»

Ωστόσο, παρ' όλο που ο πανί σγυρος γερνότεκος είχε πεθάνει κι είχε θάρπει, δεν μπορούσαν να τον ξεχάσουν, γιατί κοινότητα έπρεπε να έχουν ακόμα τρία γρόβια πένθιμα, το διάστημα δηλαδή του οι γιοι όφειλουν να πεθάνουν τον πατέρα τους. Για έκατό μέρες ήταν άπορωμένοι να φορούν άποσο παπούσια, σ' όποτε είχαν το δικαίωμα ν' άλλουν γρόβια, ηλιασά γκρί ή όποιοδήποτε άλλο πένθιμο χρώμα.

«Άκουμα ήταν έντελός άπογορεύσει μένο να φορούν μεταξωτά φορέματα, τόσο οι γιοι όσο και οι γυναίκες, ώπου να περάσαν τα τρία χρόνια και ή όριστική πλάκα για ή θέση όπου θ' αναπαύονταν ή ψυχή του Βάγκ-Λούγκ έτοιμασεται και τοποθετηθεί πάλι σ' άμα ακριβώς να ποτε περισορό από τον τάφο του Βάγκ-Λούγκ.

Μα, γιατί ήταν ή μόνη που έπαινούσαν σ' όλη την τάφο του. Η «Ανθος Λατού» κι αν ήγνανε κομμάτι φορά, δεν ήταν παρά στις σπάνιες έκλειες περισορές που μια γυναίκα δε μπορεί να κάνει, άλλους και

ΤΡΕΙΣ ΡΩΣΣΟΙ

ΤΟΥ ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

3

Είναι ένας άνθρωπος με μεγάλο ταλέντο, έλεγε ο Τσέχωφ π' ένα άμοισιγράφο. Γράφει πάντα με τόσο ευγένεια, με τόσο καλλωπισμένο μέτρο πλάσσορθητα. Μα μπροστά σ' όλην κόσμο μεταχειρίζεται ή γυναίκα του σαν να είναι καμιά κουτή. Και στο σπίτι του το δωμάτιο της υπέρβριος είναι τόσο ύβρο, που δ' όλες του οι υπέρβριες φεύγουνε με ρευματοειδώς...

— Άγαπάτε τον Χ... Άντωνη Παύλοβιτς;

— Ναι, πολύ, διαβεβαίωνε ο Τσέχωφ απευθυνόμενος. Τά ζέρι όλα. Διακόζει πολύ. Τρία έθλια που έχει πάρει. Είναι άρηρημένος, Σήμερ θα σάς πει πώς είνε εβάρτες άνθρωπος, και αμύρο δε διηγήσει πώς εκλέφθηκε από το σύζυγο της μετροσεύρας σας καλότες μεταξωτός μερως με μια μικρή γκαζία ριγέλα...

— Τι άμοισιγράφο δε που είναι ο Ρεύσοβιτς; Με ή μια μέρα. Είναι σαν κόνινο που δεν κρατάει τίποτε. Έρσοον είναι νέος, γεμίζει ή πλαστα την ψυχή του με ό,τι βρισκεται μπροστά του, ύστερα όμα περάσει τα τριάντα απ' όλα αυτά δεν τους άπομεινε παρά μια άκαθόριστη άνακατοσούρα. Για να ζήσει κανείς άμύροπτα, άνθρώπινα, πρέπει να δουλέψει. Να δουλέψει με άγάπη, με πίστη. Σε μάς, αυτά δεν τα ζέρο, ο άλλος του άπαντά, κι ο τρίτος συμπίθει τις άντινομίες των δυο πρώτων. Θα λέγε κανείς πως παίχουν εύλογο με κανέον πεδαμνω. Μα όλα αυτά δε τι μπορούσε να χρησιμοποιήσει στον άναγνώστη, κανένας τους δεν άναγνώσεται.

Μια μέρα, μια νεώτερη κυρία, παχουλή, γερή και κομποτυμένη, ήθελε να έπει δει και προσκομίζονα να μιμηθεί στην όμιλία της τον ίδιο τον Τσέχωφ, μιλούσε να λα Τσέχωφ:

— Η ζωή είναι τόσο άπισιαστική, Άντωνη Παύλοβιτς! Όλα είναι γκρίκι: Οι άνθρωποι, ο ύβρος, ή βάλας, άκρη και τα λευκόβια, όλα με φρονιότητα γκρίκι. Και έχουν σήσει οι έπιθυμίες... ή φυχή μου βρισκεται σε άγονία... είναι σαν μια άρρωστη...

— Μα και βέβαια είναι μια άρρωστη, είτε με πεσοπηση ο Άντωνη Παύλοβιτς. Στα λατινικά την άρρώστια αυτή ή λένε «morbus affectationis» (1).

Εύτυχώς ή κι κυρία δεν ήξερε λατινικά ή μπορεί και να υποκριθκε πως δεν ήξερε.

— Οι κριτικοί μοιζούνε με άλογα γόμυμια που έμποδίζουν τα άλογα να τραβήσουν το αλέτρι τους, έλεγε ο Τσέχωφ με το λεπτό, το φιλοσοφικό, το άλογο. Ένώ το άλογο δουλεύει, μ' όλους του τους μύς ταυτωμένους, σαν χορδές μπασοσάβιλας, μια αλογόμυια έρχεται και κολάει στα καπέλλα του κι άρχίζει να τα γρυλάει και να έσομολογεί. Είναι άπορησώμενη τά λογο να τρομακίσει, να χτυπά σασμαρικά με την όμρα του. Τι δουλοσύνη ή αλογόμυια; χωρίς άλλο μίτη ή ίδια δεν το ζέρει. Η πλοσώτα είναι ένα άνησχο μάλο που δέλει σάνει και καλά να το προεσύνει: «Κι έχω ύπαρχο, σαν και σάς, το έλέπεται, μα μπροά μάλο να δουλοσύνη, να δουλοσύνη, για έλα τα βέματα». Είναι πια εικοσιπέντε χρόνια που διακόβω τις κριτικές που κάνανε στα διηγήματά μου, και δε θυμάμαι καμιά άξια λόγου παρατήρηση. Δεν

άκουσα ποτε ούτε μια καλή σμολή. Μένο μια φορά ένας κριτικός με ήχμε έντοπωση: είχε γράψει πως θα πέθαινα μεδωμένος χάρου στην άκρη του τσίχου.

Σχεδόν πάντα, μέσα στα θλιμμένα του γκρίσινα μάτια έλαμπε γλυκά μια φινιά ειρωνεία, μα κάποτε τα μάτια του γίνονταν κρύα, διαπεραστικά και σκληρά. Κείνες τις φορές ή μαλακή ή εύγενεια φωνή του έπαρνε ένα τόσο πίο τραχύ. Και με φωνήσανε τότε, πώς αυτός δε μετροσεύει και γλυκό άνθρωπος ήτανε ίκανός άν το ήρνε άναγκάσει, να έρθει ενάντια σε κάποια έχθρική δύναμη σταθερά και με πέριμα, και πώς δεν θα ύποχωρούσε.

Κι άλλοτε πάλι είχα την έντοπωση π' ή στάση του απέναντι στους ανθρώπους έκρυβε μια κάποιον άπογοήτηση που έμοιαζε σαν κρύα, ήρημη άπελπίδια.

— Τι άμοισιγράφο δε που είναι ο Ρεύσοβιτς; Με ή μια μέρα. Είναι σαν κόνινο που δεν κρατάει τίποτε. Έρσοον είναι νέος, γεμίζει ή πλαστα την ψυχή του με ό,τι βρισκεται μπροστά του, ύστερα όμα περάσει τα τριάντα απ' όλα αυτά δεν τους άπομεινε παρά μια άκαθόριστη άνακατοσούρα. Για να ζήσει κανείς άμύροπτα, άνθρώπινα, πρέπει να δουλέψει. Να δουλέψει με άγάπη, με πίστη. Σε μάς, αυτά δεν τα ζέρο, ο άλλος του άπαντά, κι ο τρίτος συμπίθει τις άντινομίες των δυο πρώτων. Θα λέγε κανείς πως παίχουν εύλογο με κανέον πεδαμνω. Μα όλα αυτά δε τι μπορούσε να χρησιμοποιήσει στον άναγνώστη, κανένας τους δεν άναγνώσεται.

Μια μέρα, μια νεώτερη κυρία, παχουλή, γερή και κομποτυμένη, ήθελε να έπει δει και προσκομίζονα να μιμηθεί στην όμιλία της τον ίδιο τον Τσέχωφ, μιλούσε να λα Τσέχωφ:

— Η ζωή είναι τόσο άπισιαστική, Άντωνη Παύλοβιτς! Όλα είναι γκρίκι: Οι άνθρωποι, ο ύβρος, ή βάλας, άκρη και τα λευκόβια, όλα με φρονιότητα γκρίκι. Και έχουν σήσει οι έπιθυμίες... ή φυχή μου βρισκεται σε άγονία... είναι σαν μια άρρωστη...

— Μα και βέβαια είναι μια άρρωστη, είτε με πεσοπηση ο Άντωνη Παύλοβιτς. Στα λατινικά την άρρώστια αυτή ή λένε «morbus affectationis» (1).

Εύτυχώς ή κι κυρία δεν ήξερε λατινικά ή μπορεί και να υποκριθκε πως δεν ήξερε.

— Οι κριτικοί μοιζούνε με άλογα γόμυμια που έμποδίζουν τα άλογα να τραβήσουν το αλέτρι τους, έλεγε ο Τσέχωφ με το λεπτό, το φιλοσοφικό, το άλογο. Ένώ το άλογο δουλεύει, μ' όλους του τους μύς ταυτωμένους, σαν χορδές μπασοσάβιλας, μια αλογόμυια έρχεται και κολάει στα καπέλλα του κι άρχίζει να τα γρυλάει και να έσομολογεί. Είναι άπορησώμενη τά λογο να τρομακίσει, να χτυπά σασμαρικά με την όμρα του. Τι δουλοσύνη ή αλογόμυια; χωρίς άλλο μίτη ή ίδια δεν το ζέρει. Η πλοσώτα είναι ένα άνησχο μάλο που δέλει σάνει και καλά να το προεσύνει: «Κι έχω ύπαρχο, σαν και σάς, το έλέπεται, μα μπροά μάλο να δουλοσύνη, να δουλοσύνη, για έλα τα βέματα». Είναι πια εικοσιπέντε χρόνια που διακόβω τις κριτικές που κάνανε στα διηγήματά μου, και δε θυμάμαι καμιά άξια λόγου παρατήρηση. Δεν

άκουσα ποτε ούτε μια καλή σμολή. Μένο μια φορά ένας κριτικός με ήχμε έντοπωση: είχε γράψει πως θα πέθαινα μεδωμένος χάρου στην άκρη του τσίχου.

Σχεδόν πάντα, μέσα στα θλιμμένα του γκρίσινα μάτια έλαμπε γλυκά μια φινιά ειρωνεία, μα κάποτε τα μάτια του γίνονταν κρύα, διαπεραστικά και σκληρά. Κείνες τις φορές ή μαλακή ή εύγενεια φωνή του έπαρνε ένα τόσο πίο τραχύ. Και με φωνήσανε τότε, πώς αυτός δε μετροσεύει και γλυκό άνθρωπος ήτανε ίκανός άν το ήρνε άναγκάσει, να έρθει ενάντια σε κάποια έχθρική δύναμη σταθερά και με πέριμα, και πώς δεν θα ύποχωρούσε.

Κι άλλοτε πάλι είχα την έντοπωση π' ή στάση του απέναντι στους ανθρώπους έκρυβε μια κάποιον άπογοήτηση που έμοιαζε σαν κρύα, ήρημη άπελπίδια.

— Τι άμοισιγράφο δε που είναι ο Ρεύσοβιτς; Με ή μια μέρα. Είναι σαν κόνινο που δεν κρατάει τίποτε. Έρσοον είναι νέος, γεμίζει ή πλαστα την ψυχή του με ό,τι βρισκεται μπροστά του, ύστερα όμα περάσει τα τριάντα απ' όλα αυτά δεν τους άπομεινε παρά μια άκαθόριστη άνακατοσούρα. Για να ζήσει κανείς άμύροπτα, άνθρώπινα, πρέπει να δουλέψει. Να δουλέψει με άγάπη, με πίστη. Σε μάς, αυτά δεν τα ζέρο, ο άλλος του άπαντά, κι ο τρίτος συμπίθει τις άντινομίες των δυο πρώτων. Θα λέγε κανείς πως παίχουν εύλογο με κανέον πεδαμνω. Μα όλα αυτά δε τι μπορούσε να χρησιμοποιήσει στον άναγνώστη, κανένας τους δεν άναγνώσεται.

Μια μέρα, μια νεώτερη κυρία, παχουλή, γερή και κομποτυμένη, ήθελε να έπει δει και προσκομίζονα να μιμηθεί στην όμιλία της τον ίδιο τον Τσέχωφ, μιλούσε να λα Τσέχωφ:

— Η ζωή είναι τόσο άπισιαστική, Άντωνη Παύλοβιτς! Όλα είναι γκρίκι: Οι άνθρωποι, ο ύβρος, ή βάλας, άκρη και τα λευκόβια, όλα με φρονιότητα γκρίκι. Και έχουν σήσει οι έπιθυμίες... ή φυχή μου βρισκεται σε άγονία... είναι σαν μια άρρωστη...

— Μα και βέβαια είναι μια άρρωστη, είτε με πεσοπηση ο Άντωνη Παύλοβιτς. Στα λατινικά την άρρώστια αυτή ή λένε «morbus affectationis» (1).

Εύτυχώς ή κι κυρία δεν ήξερε λατινικά ή μπορεί και να υποκριθκε πως δεν ήξερε.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΤΣΕΧΩΦ

ΜΕΤΑΦΡ ΤΗΣ Κ. ΕΛΛΗΣ ΑΛΕΞΙΟΥ (ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ)

μετριότητα να καγχάζει θριαμβικά γιατί νίκασε τον κευραμένο έθρο, ενώ απ' την άλλη ή άναρηπής «άναμνήσει» οι όμοιοσύνετες στις μεγάλες έρημηδες σκεπτικά με τον Τσέχωφ, δεν δείχνουν παρά μια φούτιση ύπεκριτική λήθη που κατά απ' αυτήν νοιάζει κανείς την πια με δύσοση μη πηή της ίδιας πάλι μετριότητας, που έσοτερικά χαιρείται με το θάνατο του αντίπαλου της.

«Η γκαζιόττα, έφ' όσον κανένας είναι νέος, δε φρονιότανε πια άνακατοσική και δίχως σπουδία, αλλά λίγο-λίγο, περιβάλλει τον άντρα με την γκρίκι της όμιλίας, διαπιστείτε το μυαλό του και το αίμα του, όπως το όλητήριο ή ή άσοβία, και καταντάει να σκεπάζει με ησυχία με πάλια έπιτηράση φαγομένη από τη σκουρία. Κάτι όποιον άπογοήτηση που έμοιαζε σαν κρύα, ήρημη άπελπίδια.

— Τι άμοισιγράφο δε που είναι ο Ρεύσοβιτς; Με ή μια μέρα. Είναι σαν κόνινο που δεν κρατάει τίποτε. Έρσοον είναι νέος, γεμίζει ή πλαστα την ψυχή του με ό,τι βρισκεται μπροστά του, ύστερα όμα περάσει τα τριάντα απ' όλα αυτά δεν τους άπομεινε παρά μια άκαθόριστη άνακατοσούρα. Για να ζήσει κανείς άμύροπτα, άνθρώπινα, πρέπει να δουλέψει. Να δουλέψει με άγάπη, με πίστη. Σε μάς, αυτά δεν τα ζέρο, ο άλλος του άπαντά, κι ο τρίτος συμπίθει τις άντινομίες των δυο πρώτων. Θα λέγε κανείς πως παίχουν εύλογο με κανέον πεδαμνω. Μα όλα αυτά δε τι μπορούσε να χρησιμοποιήσει στον άναγνώστη, κανένας τους δεν άναγνώσεται.

Μια μέρα, μια νεώτερη κυρία, παχουλή, γερή και κομποτυμένη, ήθελε να έπει δει και προσκομίζονα να μιμηθεί στην όμιλία της τον ίδιο τον Τσέχωφ, μιλούσε να λα Τσέχωφ:

— Η ζωή είναι τόσο άπισιαστική, Άντωνη Παύλοβιτς! Όλα είναι γκρίκι: Οι άνθρωποι, ο ύβρος, ή βάλας, άκρη και τα λευκόβια, όλα με φρονιότητα γκρίκι. Και έχουν σήσει οι έπιθυμίες... ή φυχή μου βρισκεται σε άγονία... είναι σαν μια άρρωστη...

— Μα και βέβαια είναι μια άρρωστη, είτε με πεσοπηση ο Άντωνη Παύλοβιτς. Στα λατινικά την άρρώστια αυτή ή λένε «morbus affectationis» (1).

Εύτυχώς ή κι κυρία δεν ήξερε λατινικά ή μπορεί και να υποκριθκε πως δεν ήξερε.

— Οι κριτικοί μοιζούνε με άλογα γόμυμια που έμποδίζουν τα άλογα να τραβήσουν το αλέτρι τους, έλεγε ο Τσέχωφ με το λεπτό, το φιλοσοφικό, το άλογο. Ένώ το άλογο δουλεύει, μ' όλους του τους μύς ταυτωμένους, σαν χορδές μπασοσάβιλας, μια αλογόμυια έρχεται και κολάει στα καπέλλα του κι άρχίζει να τα γρυλάει και να έσομολογεί. Είναι άπορησώμενη τά λογο να τρομακίσει, να χτυπά σασμαρικά με την όμρα του. Τι δουλοσύνη ή αλογόμυια; χωρίς άλλο μίτη ή ίδια δεν το ζέρει. Η πλοσώτα είναι ένα άνησχο μάλο που δέλει σάνει και καλά να το προεσύνει: «Κι έχω ύπαρχο, σαν και σάς, το έλέπεται, μα μπροά μάλο να δουλοσύνη, να δουλοσύνη, για έλα τα βέματα». Είναι πια εικοσιπέντε χρόνια που διακόβω τις κριτικές που κάνανε στα διηγήματά μου, και δε θυμάμαι καμιά άξια λόγου παρατήρηση. Δεν

άκουσα ποτε ούτε μια καλή σμολή. Μένο μια φορά ένας κριτικός με ήχμε έντοπωση: είχε γράψει πως θα πέθαινα μεδωμένος χάρου στην άκρη του τσίχου.

Σχεδόν πάντα, μέσα στα θλιμμένα του γκρίσινα μάτια έλαμπε γλυκά μια φινιά ειρωνεία, μα κάποτε τα μάτια του γίνονταν κρύα, διαπεραστικά και σκληρά. Κείνες τις φορές ή μαλακή ή εύγενεια φωνή του έπαρνε ένα τόσο πίο τραχύ. Και με φωνήσανε τότε, πώς αυτός δε μετροσεύει και γλυκό άνθρωπος ήτανε ίκανός άν το ήρνε άναγκάσει, να έρθει ενάντια σε κάποια έχθρική δύναμη σταθερά και με πέριμα, και πώς δεν θα ύποχωρούσε.

Κι άλλοτε πάλι είχα την έντοπωση π' ή στάση του απέναντι στους ανθρώπους έκρυβε μια κάποιον άπογοήτηση που έμοιαζε σαν κρύα, ήρημη άπελπίδια.

— Τι άμοισιγράφο δε που είναι ο Ρεύσοβιτς; Με ή μια μέρα. Είναι σαν κόνινο που δεν κρατάει τίποτε. Έρσοον είναι νέος, γεμίζει ή πλαστα την ψυχή του με ό,τι βρισκεται μπροστά του, ύστερα όμα περάσει τα τριάντα απ' όλα αυτά δεν τους άπομεινε παρά μια άκαθόριστη άνακατοσούρα. Για να ζήσει κανείς άμύροπτα, άνθρώπινα, πρέπει να δουλέψει. Να δουλέψει με άγάπη, με πίστη. Σε μάς, αυτά δεν τα ζέρο, ο άλλος του άπαντά, κι ο τρίτος συμπίθει τις άντινομίες των δυο πρώτων. Θα λέγε κανείς πως παίχουν εύλογο με κανέον πεδαμνω. Μα όλα αυτά δε τι μπορούσε να χρησιμοποιήσει στον άναγνώστη, κανένας τους δεν άναγνώσεται.

Μια μέρα, μια νεώτερη κυρία, παχουλή, γερή και κομποτυμένη, ήθελε να έπει δει και προσκομίζονα να μιμηθεί στην όμιλία της τον ίδιο τον Τσέχωφ, μιλούσε να λα Τσέχωφ:

— Η ζωή είναι τόσο άπισιαστική, Άντωνη Παύλοβιτς! Όλα είναι γκρίκι: Οι άνθρωποι, ο ύβρος, ή βάλας, άκρη και τα λευκόβια, όλα με φρονιότητα γκρίκι. Και έχουν σήσει οι έπιθυμίες... ή φυχή μου βρισκεται σε άγονία... είναι σαν μια άρρωστη...

μετριότητα να καγχάζει θριαμβικά γιατί νίκασε τον κευραμένο έθρο, ενώ απ' την άλλη ή άναρηπής «άναμνήσει» οι όμοιοσύνετες στις μεγάλες έρημηδες σκεπτικά με τον Τσέχωφ, δεν δείχνουν παρά μια φούτιση ύπεκριτική λήθη που κατά απ' αυτήν νοιάζει κανείς την πια με δύσοση μη πηή της ίδιας πάλι μετριότητας, που έσοτερικά χαιρείται με το θάνατο του αντίπαλου της.

«Η γκαζιόττα, έφ' όσον κανένας είναι νέος, δε φρονιότανε πια άνακατοσική και δίχως σπουδία, αλλά λίγο-λίγο, περιβάλλει τον άντρα με την γκρίκι της όμιλίας, διαπιστείτε το μυαλό του και το αίμα του, όπως το όλητήριο ή ή άσοβία, και καταντάει να σκεπάζει με ησυχία με πάλια έπιτηράση φαγομένη από τη σκουρία. Κάτι όποιον άπογοήτηση που έμοιαζε σαν κρύα, ήρημη άπελπίδια.

— Τι άμοισιγράφο δε που είναι ο Ρεύσοβιτς; Με ή μια μέρα. Είναι σαν κόνινο που δεν κρατάει τίποτε. Έρσοον είναι νέος, γεμίζει ή πλαστα την ψυχή του με ό,τι βρισκεται μπροστά του, ύστερα όμα περάσει τα τριάντα απ' όλα αυτά δεν τους άπομεινε παρά μια άκαθόριστη άνακατοσούρα. Για να ζήσει κανείς άμύροπτα, άνθρώπινα, πρέπει να δουλέψει. Να δουλέψει με άγάπη, με πίστη. Σε μάς, αυτά δεν τα ζέρο, ο άλλος του άπαντά, κι ο τρίτος συμπίθει τις άντινομίες των δυο πρώτων. Θα λέγε κανείς πως παίχουν εύλογο με κανέον πεδαμνω. Μα όλα αυτά δε τι μπορούσε να χρησιμοποιήσει στον άναγνώστη, κανένας τους δεν άναγνώσεται.

Μια μέρα, μια νεώτερη κυρία, παχουλή, γερή και κομποτυμένη, ήθελε να έπει δει και προσκομίζονα να μιμηθεί στην όμιλία της τον ίδιο τον Τσέχωφ, μιλούσε να λα Τσέχωφ:

— Η ζωή είναι τόσο άπισιαστική, Άντωνη Παύλοβιτς! Όλα είναι γκρίκι: Οι άνθρωποι, ο ύβρος, ή βάλας, άκρη και τα λευκόβια, όλα με φρονιότητα γκρίκι. Και έχουν σήσει οι έπιθυμίες... ή φυχή μου βρισκεται σε άγονία... είναι σαν μια άρρωστη...

— Μα και βέβαια είναι μια άρρωστη, είτε με πεσοπηση ο Άντωνη Παύλοβιτς. Στα λατινικά την άρρώστια αυτή ή λένε «morbus affectationis» (1).

Εύτυχώς ή κι κυρία δεν ήξερε λατινικά ή μπορεί και να υποκριθκε πως δεν ήξερε.

— Οι κριτικοί μοιζούνε με άλογα γόμυμια που έμποδίζουν τα άλογα να τραβήσουν το αλέτρι τους, έλεγε ο Τσέχωφ με το λεπτό, το φιλοσοφικό, το άλογο. Ένώ το άλογο δουλεύει, μ' όλους του τους μύς ταυτωμένους, σαν χορδές μπασοσάβιλας, μια αλογόμυια έρχεται και κολάει στα καπέλλα του κι άρχίζει να τα γρυλάει και να έσομολογεί. Είναι άπορησώμενη τά λογο να τρομακίσει, να χτυπά σασμαρικά με την όμρα του. Τι δουλοσύνη ή αλογόμυια; χωρίς άλλο μίτη ή ίδια δεν το ζέρει. Η πλοσώτα είναι ένα άνησχο μάλο που δέλει σάνει και καλά να το προεσύνει: «Κι έχω ύπαρχο, σαν και σάς, το έλέπεται, μα μπροά μάλο να δουλοσύνη, να δουλοσύνη, για έλα τα βέματα». Είναι πια εικοσιπέντε χρόνια που διακόβω τις κριτικές που κάνανε στα διηγήματά μου, και δε θυμάμαι καμιά άξια λόγου παρατήρηση. Δεν

άκουσα ποτε ούτε μια καλή σμολή. Μένο μια φορά ένας κριτικός με ήχμε έντοπωση: είχε γράψει πως θα πέθαινα μεδωμένος χάρου στην άκρη του τσίχου.

Σχεδόν πάντα, μέσα στα θλιμμένα του γκρίσινα μάτια έλαμπε γλυκά μια φινιά ειρωνεία, μα κάποτε τα μάτια του γίνονταν κρύα, διαπεραστικά και σκληρά. Κείνες τις φορές ή μαλακή ή εύγενεια φωνή του έπαρνε ένα τόσο πίο τραχύ. Και με φωνήσανε τότε, πώς αυτός δε μετροσεύει και γλυκό άνθρωπος ήτανε ίκανός άν το ήρνε άναγκάσει, να έρθει ενάντια σε κάποια έχθρική δύναμη σταθερά και με πέριμα, και πώς δεν θα ύποχωρούσε.

Κι άλλοτε πάλι είχα την έντοπωση π' ή στάση του απέναντι στους ανθρώπους έκρυβε μια κάποιον άπογοήτηση που έμοιαζε σαν κρύα, ήρημη άπελπίδια.

— Τι άμοισιγράφο δε που είναι ο Ρεύσοβιτς; Με ή μια μέρα. Είναι σαν κόνινο που δεν κρατάει τίποτε. Έρσοον είναι νέος, γεμίζει ή πλαστα την ψυχή του με ό,τι βρισκεται μπροστά του, ύστερα όμα περάσει τα τριάντα απ' όλα αυτά δεν τους άπομεινε παρά μια άκαθόριστη άνακατοσούρα. Για να ζήσει κανείς άμύροπτα, άνθρώπινα, πρέπει να δουλέψει. Να δουλέψει με άγάπη, με πίστη. Σε μάς, αυτά δεν τα ζέρο, ο άλλος του άπαντά, κι ο τρίτος συμπίθει τις άντινομίες των δυο πρώτων. Θα λέγε κανείς πως παίχουν εύλογο με κανέον πεδαμνω. Μα όλα αυτά δε τι μπορούσε να χρησιμοποιήσει στον άναγνώστη, κανένας τους δεν άναγνώσεται.

Μια μέρα, μια νεώτερη κυρία, παχουλή, γερή και κομποτυμένη, ήθελε να έπει δει και προσκομίζονα να μιμηθεί στην όμιλία της τον ίδιο τον Τσέχωφ, μιλούσε να λα Τσέχωφ:

— Η ζωή είναι τόσο άπισιαστική, Άντωνη Παύλοβιτς! Όλα είναι γκρίκι: Οι άνθρωποι, ο ύβρος, ή βάλας, άκρη και τα λευκόβια, όλα με φρονιότητα γκρίκι. Και έχουν σήσει οι έπιθυμίες... ή φυχή μου βρισκεται σε άγονία... είναι σαν μια άρρωστη...

μετριότητα να καγχάζει θριαμβικά γιατί νίκασε τον κευραμένο έθρο, ενώ απ' την άλλη ή άναρηπής «άναμνήσει» οι όμοιοσύνετες στις μεγάλες έρημηδες σκεπτικά με τον Τσέχωφ, δεν δείχνουν παρά μια φούτιση ύπεκριτική λήθη που κατά απ' αυτήν νοιάζει κανείς την πια με δύσοση μη πηή της ίδιας πάλι μετριότητας, που έσοτερικά χαιρείται με το θάνατο του αντίπαλου της.

«Η γκαζιόττα, έφ' όσον κανένας είναι νέος, δε φρονιότανε πια άνακατοσική και δίχως σπουδία, αλλά λίγο-λίγο, περιβάλλει τον άντρα με την γκρίκι της όμιλίας, διαπιστείτε το μυαλό του και το αίμα του, όπως το όλητήριο ή ή άσοβία, και καταντάει να σκεπάζει με ησυχία με πάλια έπιτηράση φαγομένη από τη σκουρία. Κάτι όποιον άπογοήτηση που έμοιαζε σαν κρύα, ήρημη άπελπίδια.

— Τι άμοισιγράφο δε που είναι ο Ρεύσοβιτς; Με ή μια μέρα. Είναι σαν κόνινο που δεν κρατάει τίποτε. Έρσοον είναι νέος, γεμίζει ή πλαστα την ψυχή του με ό,τι βρισκεται μπροστά του, ύστερα όμα περάσει τα τριάντα απ' όλα αυτά δεν τους άπομεινε παρά μια άκαθόριστη άνακατοσούρα. Για να ζήσει κανείς άμύροπτα, άνθρώπινα, πρέπει να δουλέψει. Να δουλέψει με άγάπη, με πίστη. Σε μάς, αυτά δεν τα ζέρο, ο άλλος του άπαντά, κι ο τρίτος συμπίθει τις άντινομίες των δυο πρώτων. Θα λέγε κανείς πως παίχουν εύλογο με κανέον πεδαμνω. Μα όλα αυτά δε τι μπορούσε να χρησιμοποιήσει στον άναγνώστη, κανένας τους δεν άναγνώσεται.

Μια μέρα, μια νεώτερη κυρία, παχουλή, γερή και κομποτυμένη, ήθελε να έπει δει και προσκομίζονα να μιμηθεί στην όμιλία της τον ίδιο τον Τσέχωφ, μιλούσε να λα Τσέχωφ:

— Η ζωή είναι τόσο άπισιαστική, Άντωνη Παύλοβιτς! Όλα είναι γκρίκι: Οι άνθρωποι, ο ύβρος, ή βάλας, άκρη και τα λευκόβια, όλα με φρονιότητα γκρίκι. Και έχουν σήσει οι έπιθυμίες... ή φυχή μου βρισκεται σε άγονία... είναι σαν μια άρρωστη...

— Μα και βέβαια είναι μια άρρωστη, είτε με πεσοπηση ο Άντωνη Παύλοβιτς. Στα λατινικά την άρρώστια αυτή ή λένε «morbus affectationis» (1).

Εύτυχώς ή κι κυρία δεν ήξερε λατι

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ Ο ΛΑΟΣ

ΤΟΥ ΛΕΟΝ-ΠΩΛ ΦΑΡΓΚ

"Ήμουνα καθισμένος σ' ένα καφενείο πάνω στο βουλευτήριο και κυττούσα λοξά τη βιτρίνα του βιβλιοπωλείου, που ήταν ακριβώς δίπλα στο καφενείο.

Ο δρόμος έμοιαζε με τραίνο που δχε για βαγόνια τα μαγαζιά. Ήτανε λοιπόν σά να ταξίδευα και να παρακολουθούσα με τη φαντασία μου τους διαβάτες που περνούσανε δίπλα στο τραίνο: "Ένας είχε μια φάτσα τόσο αγαθή, σά να ήταν γόνατο. Ένας άλλος σήκωνε τον όγκο μιας γυναίκας που κρεμόταν στο μπράτσο του ή την όμπρέλα του. Περνούσανε άνθρωποι λογής-λογής. "Εβλεπα να έρχεται ή «Μαντάμ Μποβαρύ», που δέν πήγαινε πιά στο Ρουάν, τώρα που ο οί σ ι δ η ρ ο δ ρ ο μ ο ι, όπως έλεγε ο Ευγένιος Μανουέλ, προσφέρουν χρήσιμες υπηρεσίες. Νά ο Φρεντερικ Μορώ, νεαρός και σασιτισμένος. Νά κ' οι άλλοι, μάρμαρον του "Ασπρου Μύλου», μια μαγειρίτσα, ο καθηγητής του Πανεπιστημίου, ο μεγαλέμπορος, ένας ψυχογιός, μια σαντζέζα, ή κόρη του άστου, περήφανη για τα κατσαρά της, ο αλήτης, ο άνθρωπος με τη σιδερένια θέληση και την άχυρένια καρδιά, ο γιός του μπαμπά του με κανιά σάρακέττες του τένις, ο χορευτής του ντάνσιγκ, ο κλακαδόρος της δημόσιας συγκέντρωσης, ο χοντρομπαλάς, ο σόνμπ, ή δεσποινίς «δι' ανώτερον υπάλληλον» με χελιά σαν κόκκινο ραπάνι, ο ψυχρός βιομήχανος κι ή κοκότα.

"Όλος τούτος ο κόσμος περνούσε μπροστά στο βιβλιοπωλείο σαν σέ παρέλαση. Νά πω πως τα μερμήγκια αυτά του πεζοδρόμιου, αυτές οι σιλουέττες του παριζιάνικου δάσους σταματούσανε μπροστά στο βιβλιοπώλη τους θησαυρούς; "Όχι. Το θέαμα των κλειστών βιβλίων κ' οι τίτλοι με τις υποσχέσεις τους δέν τους έβγαζαν από τον ίδιο μπουρζουάδικο δρόμο τους, που είχαν αποφασίσει ν' ακολουθήσουν.

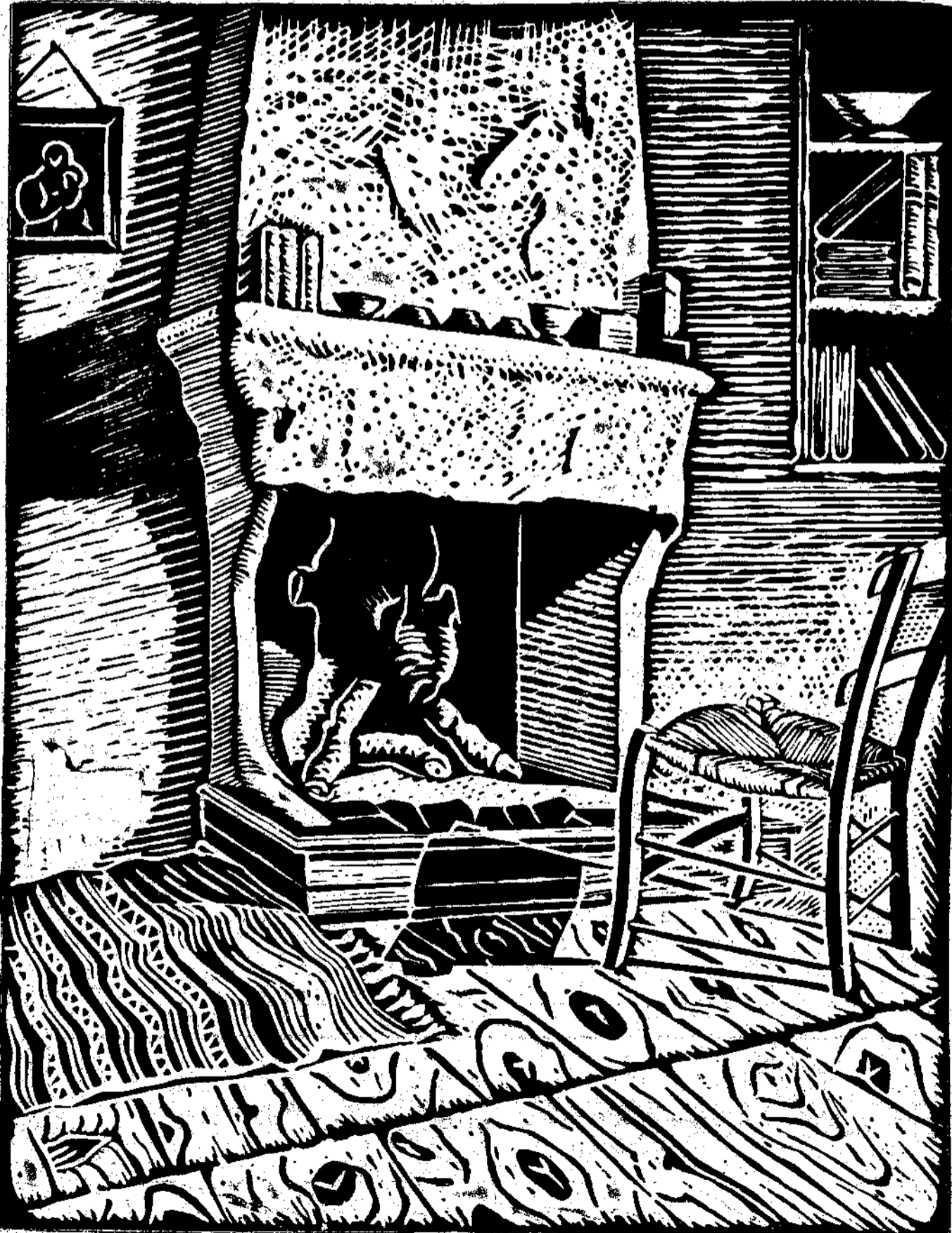
Τό κλουβί του βιβλιοπώλη είναι ένα από τα πιο έγκαταλειμμένα απ' όλα. Και αυτό είναι για μένα κάπως μυστήριο. Μιά πλάκα γραμμοφώνου θάρπαζε όλους αυτούς τους διαβάτες και θά τους τόλιγε σαν σέ θηλειά, μια πλάκα ή καμμιά πρωτότυπη βιτρίνα καταστήματος, σαν αυτές μερικών ρα-

φτάδων που μοιάζουνε με παράρτημα του μουσείου Γκρεβέν. Ένα βιβλιοπωλείο όμως, τδχετε σκεφτεί; είναι θέαμα νεκρό. Μιά τεράστια απόσταση αδιαφορίας χωρίζει, λοιπόν, το πλήθος από κείνους που γράφουν. Πουλιούνται βέβαια πολλά βιβλία στη Γαλλία, αλλά σχετικά με τον πληθυσμό της χώρας, ο αριθμός είναι μηδαμινός. Γιατί ποιός συγγραφέας θά μπορούσε να καυχηθεί πως διαβάστηκε από το ένα τοίς εκατό των Γάλλων; Μήπως ο λόγος είναι ή ύψηλή τιμή του βιβλίου; Μπα, όχι! Το άπεριτίφ, το γεύμα του Σαββατόβραδου, το ψάρεμα ή το κυνήγι κοστίζουν πολύ περισσότερο από το κοινό βιβλίο που κυκλοφορεί. Για να βρούμε τότε τον αίτιο πρέπει να στραφούμε απ' τη μεριά του πάθους, όχι βέβαια του πολιτικού, αλλά του ψυχολογικού πάθους. Έκει θ' ανακαλύψουμε τον ένο-

χο. Φτάνει κανείς ν' αμφιβάλλει για την αξία της ύλης που τυπώνεται. Από τα δυό το ένα: "Αν γράφεις για όλον τον κόσμο, πρόσφερε τότε του κυρίου «Όλου Κόσμου» μια τροφή δρεχτικώτερη, πιο προκλητική και πιο εδγευστη. Οι δίσκοι του γραμμοφώνου παίζονται σ' όλους τους δρόμους, τα τραγούδια πάνε από αούτι σέ αούτι, οι κινηματογραφικές ταινίες προβάλλονται σέ χωριά, που δέν είναι καν πρωτεύουσες επαρχιών. Και μόνο το βιβλίο καθυστερεί. Τα ρομάντσα μας, οι μελέτες, τα δνειρά μας δέν κάνουν ούτε βήμα πέρα από έμας, σά να είμαστε ψυγεία γεμάτα με θεωρίες. "Έτσι ή προτίμηση του λαού στρέφεται ατόματα στις «Βραδυές της Δακτυλό» και σ' άλλα έρωτικά μικροεργάκια.

Δέν υπάρχει λοιπόν φιλολογία για τις μάζες; Τα σύγχρονα προβλήματα βρίσκονται μόνο στο

ρωμαντικό πλάνο; Υπάρχουν ίσως μοντέρνοι τύποι, αλλά δέν υπάρχει ούτε έρωτας, ούτε μίσος, ούτε αγωνία, ζήλεια ή φιλοδοξία ολότελα μοντέρνα. Η αλήθεια είναι πως το μονοπάτι που μάς οδηγούσε στην καρδιά του λαού, έχει τώρα γεμίσει από κορμούς δέντρων. Μπροστά απ' αυτούς τους κορμούς βρίσκονται ο Ούγκώ, ο Μπολζάκ, ο Ντίκενς, ο Τολστόϊ, ο Κίπλιγκ, ο Φλωμπέρ, που μπορούν και συνεννοούνται μαζί τους. Πίσω απ' αυτούς βρίσκομαστε έμεις, δίχως πίστη, δίχως όρμες, δίχως έρωτα. Δώσαμε τη θέση μας σέ άσημαντους κανταδορίσκους, σέ κιθαριστές κι όπερεττογράφους της κακής ώρας, σ' όμιλητές για κοκαϊνομανείς, σέ παρασκευαστές των κοκταίηλ, σέ σοφούς και μυθιστοριογράφους κοσμικών συγκεντρώσεων, σέ ρεπόρτερς για μιούζικ χώλλ, σέ βιογράφους του νεροχύτη, σέ ψυχολόγους της γκαρνταρόμπας και ποιητές για κουρεία, χωρίς να μιλήσουμε για τους καφετζήδες που έγιναν κόμητες του... Ουρανίου Τόξου και που γράφουνε με βερνίκι των νυχιών, για να χαίρονται σαν καλοί άστοί τα πλεονεκτήματα της καλλιτεχνικής δημιουργίας... Φτάνει πιά! Μάς χρειάζεται μια σημαία, μαρουτί και βόλια!

«ΤΟ ΤΖΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ». Ευλογογραφία του Νικόλα Γλύπη.

Μετ. ΚΙΤΣΑΣ ΜΑΛΙΚΟΥΤΗ